

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

для самостійної роботи і проведення практичних занять
з навчальної дисципліни

ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВА

*(для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр
напрямів підготовки
6.030504 – Економіка підприємства, 6.030509 – Облік і аудит
та слухачів другої вищої освіти
спеціальностей 7.03050401 – Економіка підприємства,
7.03050901 – Облік і аудит)*

Харків
ХНУМГ ім. О. М. Бекетова
2015

Методичні вказівки для самостійної роботи і проведення практичних занять з дисципліни «Фінанси підприємства» (для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр напрямів підготовки 6.030504 – Економіка підприємства, 6.030509 – Облік і аудит та слухачів другої вищої освіти спеціальностей 7.03050401 – Економіка підприємства, 7.03050901 – Облік і аудит) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова; уклад. : Г. І. Базецька. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2015. – 56 с.

Укладач: к. е. н. Г. І. Базецька

Рецензенти: Н. І. Склярук, к. е. н., Харківського національного університету міського господарства ім. О. М. Бекетова

Рекомендовано кафедрою економіки підприємств міського господарства, протокол № 1 від 27.08.2014 р.

ЗМІСТ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	4
САМОСТІЙНА РОБОТА ЗА ЗМІСТОВИМ МОДУЛЕМ 1. СУТНІСТЬ ТА ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ФІНАНСІВ ПІДПРИЄМСТВ.....	10
САМОСТІЙНА РОБОТА ЗА ЗМІСТОВИМ МОДУЛЕМ 2. ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВ.....	17
САМОСТІЙНА РОБОТА ЗА ЗМІСТОВИМ МОДУЛЕМ 3. ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА	21
САМОСТІЙНА РОБОТА ЗА ЗМІСТОВИМ МОДУЛЕМ 4. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА.....	28
ЗАВДАННЯ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	33
ПРАКТИКУМ 1	33
ПРАКТИКУМ 2	36
ПРАКТИКУМ 3	41
ПРАКТИКУМ 4	47
ЛІТЕРАТУРА.....	54

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Перед вищою школою стоять два основні навчальні завдання:

а) дати студентам певний обсяг знань у відповідності з навчальним планом і програмами;

б) навчити методам самостійної роботи.

При цьому в умовах реформування вищої школи рішення другого завдання набуває особливого значення. Отримавши навички самостійної роботи, початківець після закінчення вузу зможе глибше пізнавати проблеми сучасного науково-технічного прогресу, розвивати ту галузь, якій він себе присвятив. Слід зазначити, що сучасні процеси розвитку науки, техніки, виробництва вимагає від фахівців вироблення навичок і методів самостійної роботи, постійного прагнення до поповнення своїх знань, в тому числі і в галузі суспільних та гуманітарних наук.

Уміння самостійно працювати включає широке коло навичок. Це й уміння сформулювати питання, поставити мету, провести науковий експеримент, зробити правильний аналіз і узагальнення, теоретичні висновки, стежити за науковою інформацією у пресі (періодичних виданнях, монографіях, підручниках), вміти швидко знаходити відповідь на поставлене питання в наявній літературі. Всьому цьому студент навчається в стінах ВНЗ, його лабораторіях, читальних залах, бібліотеках. У процесі навчання виробляються навички роботи з книгою. Однак, як показує практика, у самостійній роботі з книгою студент зустрічається з найбільшими труднощами, особливо в перші роки. Разом з тим, які б роботи не видавалися на допомогу студенту, придбання навичок самостійної роботи - справа суто індивідуальна, і кожному доведеться виробляти свої методи, долаючи всі труднощі на цьому шляху.

Самостійна робота студента включає в себе вміння уважно слухати і конспектувати лекцію, готуватися до семінарських занять і виступати на них, обґрунтовувати та викладати свою точку зору, виконувати контрольні роботи, писати доповіді та реферати, готуватися до заліків та іспитів.

Вивчення методів роботи видатних вчених, освоєння досвіду їх роботи з книгою дає наочний приклад наукової організації розумової праці. Досвід цей свідчить про те, що ясна мета - найважливіша умова мобілізації своїх сил. Справжня самостійність можлива там, де чітко видно завдання, шляхи їх досягнення і де вміють систематично і організовано використовувати потрібні кошти для досягнення мети.

На основі графіка навчального процесу, робочої програми з курсу «Фінанси підприємства», графіка самостійної роботи студентів, інших навчально-методичних матеріалів, наявних, на кафедрі економіки підприємств міського господарства, студент повинен сам скласти індивідуальний робочий план на кожний тиждень, місяць, семестр. У цьому плані бажано точно розподілити заняття по днях із зазначенням конкретних завдань (розділів) відповідно до графіка навчального процесу. Надалі систематично перевіряти

реалізацію наміченого плану. У випадку відставання посилити заняття та забезпечити виконання завдань, домагаючись більшої організації та раціоналізації своєї роботи.

Необхідно виробити звичку суворо виконувати все намічене за планом, визначаючи точні терміни початку і закінчення кожного виду роботи, і не дозволяти собі відступати від встановлених термінів. Разом з тим, в плані повинні бути визначені завдання відповідно з можливостями їх виконання. Таке планування - основа навчання студентів заочного факультету, де самостійна робота - головний вид навчальної діяльності.

Приступаючи до роботи, студент повинен намітити на даний час певну посильну завдання: опрацювання певної теми, розділу, його частин, виконання контрольної або курсової роботи, вивчення навчальної та методичної літератури. У плані краще обмежити завдання, але домагатися виконання її цілком.

Під час навчальних занять не слід відриватися для інших справ.

Однак, якщо в розпорядженні студента є для занять 2-3 години, корисно через кожні годину-дві робити перерву в роботі на 15 хвилин для підтримки працездатності. Це необхідно враховувати і при складанні плану. Нижче наведено приблизний план, складений у вигляді таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 – План виконання самостійної роботи студента

Дата (день тижня)	Години (час від ... і до)	Назва предмета і тема занять	Характер занять (читання, конспект та ін.)	Відмітка про виконання (причина невиконання)	Примітка
------------------------------	--------------------------------------	---	---	---	-----------------

При складанні плану треба мати на увазі наступне: важко здійсниму роботу доцільніше розбити на частини. Намагайтеся не розчленовувати матеріал механічно (наприклад, по сторінках), а завжди за смисловим частинам, логічно, не можна порушувати послідовність окремих етапів роботи – тільки здолавши перший етап, переходите до другого.

План і розклад самостійної роботи – вірний засіб усунення непродуктивної витрати часу, бо особливо часто час витрачається на підступі до роботи, в коливаннях і сумнівах, за що взятися. Потрібно проявити певні вольові якості, щоб працювати строго за планом, звикнувши до такого розпорядку, студент побачить, як це допомагає в роботі, з'явиться і вільний час, і навички хорошої організації праці та відпочинку в цілому.

Правильно вибрати книгу допомагає спеціальна галузь знань – бібліографія, яка враховує, описує до аналізує всю існуючу і видавану літературу. У виборі літератури з курсу «Фінанси підприємства», як і по інших курсів, що вивчаються при підготовці за спеціальностями «Економіка підприємства» та «Облік і аудит», студенту слід керуватися, перш за все, вказівками програми, навчальних планів, звертатися за порадою і консультаціями до викладачів, працівникам бібліографічних відділів бібліотек.

У бібліотеці необхідно перш за все навчитися користуватися каталогами. У цьому допоможуть працівники бібліографічного відділу бібліотеки.

Для кращого засвоєння матеріалу треба залучати до роботи різні енциклопедичні видання, що роз'яснюють спеціальні поняття, терміни, визначення.

Необхідно привчити себе до наступного: перш, ніж почати читання книги потрібно переглянути її в цілому: титульний аркуш, рік і місце видання, зміст, обсяг. Це дає можливість відразу скласти загальне уявлення про книгу і її зміст, а також план її вивчення.

Назва книги іноді дається з підзаголовком, що пояснює не тільки її зміст, але і ставлення автора до поставленої (аналізованої проблеми, що вводить читача в суть питання).

Наступний етап у роботі читача над книгою - знайомство з передмовою і введенням, якщо такі є. З передмови і введення можна дізнатися зміст, напрямки книги, історію і значення даної галузі знання, привід до написання. У передмові часто вказується також, для кого книга призначається.

Процес читання у кожного студента забирає значну кількість часу. Сама техніка читання вимагає безперервного вдосконалення. Слід виробити навички точного, швидкого та зосередженого читання.

Для швидкого читання слід виробити навички одночасного схоплення (одним поглядом) пов'язаного за змістом поєднання слів. Шляхом наполегливих вправ необхідно прагнути до того, щоб дізнаватися і розуміти слова по їх загального вигляду, вловлювати і схоплювати зміст фраз і навіть невеликих абзаців за кількома словами.

Проте швидкість не повинна заважати ретельності читання. Читання наспіх лише ускладнює роботу над засвоєнням матеріалу. Швидке ретельне читання не має нічого спільного з поспіхом, з роботою як попало.

Ретельне читання вимагає затримки і зосередження уваги на певних місцях тексту. Це можуть бути висновки, їх обґрунтування або конкретні факти і джерела, що їх підтверджують. У процесі будь-якого читання необхідна робота власної думки. Без цього читання нічого не дає.

Допомагає активізувати читання попередня постановка питання, відповідь на якій читає намагається знайти в книзі. Таке цілеспрямоване читання дозволяє повністю виключити пасивність, змушує читає постійно думати, шукати відповідь у цілому ряді інших книг. Таке читання не дасть заснути над книгою.

У процесі читання рекомендується дотримуватися наступних вимог: не можна переривати читання в середині речення, абзацу, пункту, так як незакінчені думки не засвоюються. При стомленні необхідно міняти способи читання (мовчки, вголос, інтонації). Не можна пропускати незрозумілі, незнайомі слова, для з'ясування їх глузду варто користуватися словниками, консультаціями у викладачів.

Матеріал вважається засвоєним тоді, коли він може бути викладено самостійно в доступній для розуміння інших усній або письмовій формі. Це

стимулює самостійне мислення, засноване на знанні предмета, на його глибоке розуміння, розборі і засвоєння його сутності. Таке мислення піднімається на висоту критичного розбору, який необхідний при самостійному читанні книжок.

Одним з найважливіших умов засвоєння прочитаного матеріалу є створення певної системи роботи з літературою. Ця система складається з правильного підбору книг для вивчення проблеми, певного порядку їх прочитання. Така система задається самим предметом вивчення, послідовністю постановки питань, що визначається історією і логікою розвинена самого предмета вивчення.

Необхідно вибирати який-небудь одне питання і працювати над ним систематично. Просте читання наукових книжок мало що дає в пізнанні, тому що наукові висновки робляться на основі встановлення всебічних комплексних логічних зв'язків.

Такі деякі правила наукової організації роботи з книгою.

Виписки з прочитаного і конспектування є найважливішою частиною самостійної роботи студента над першоджерелами.

Вони сприяють виробленню навичок у викладу матеріалу, мобілізації пам'яті, організованості думки, виробленні вміння аналізувати і узагальнювати.

Форм записів багато. Найпоширенішою формою запису є конспект. Конспект - це скорочений запис основних положень прослуханого чи прочитаного матеріалу. У конспекті потрібна і цінна не стенограма і дослівно, а самостійна обробка матеріалу, виділення і закріплення основного.

У живій мови, в лекціях, у поясненнях, так само, як і в книгах, багато елементів, які покликані забезпечити розуміння, їх немає потреби заносити в конспект. З повною точністю треба записувати формули, закони, визначення, висновки і докази.

При записі корисно користуватися скороченими позначеннями, але не випадковими, а логічно побудованими (к-ть - кількість, м.б. - може бути, п.б. - повинно бути), а також символами і знаками (\neq - не дорівнює, $+$ - позитивні властивості, переваги, Φ - залежність, функція і т.д.). Такий запис в аудиторії, з великою кількістю скорочень не є остаточною. Тому конспект лекції потребує доопрацювання, доповнення в той же день, по свіжій пам'яті з застосуванням підручника, посібників та інших джерел. Конспект завжди пишеться начисто - це рятує від великих витрат часу на листування.

Недоцільно переписувати конспект у інших, якщо не був присутній на лекції сам. Конспект товариша складений відповідно до його рівнем підготовки, він суто індивідуальний.

Конспект з даного предмету краще вести в окремому зошиті, а не на різних листках. У зошиті обов'язково повинні бути широкі поля для можливих доповнень і доопрацювання. Ретельно позначаються назви. Закінчивши главу або тему, необхідно занести її у загальне зміст зошити-конспекту з зазначенням порядкових сторінок.

Попереднє читання передбачає з'ясування загального сенсу і змісту роботи, тому воно ведеться від початку до кінця. При подальшому читанні виділяються основні думки автора, обґрунтування окремих положень, методи і форми докази, яскраві приклади. Все це заноситься в конспект.

Складання гарного стислого конспекту першоджерела вимагає значно більших зусиль думки і робочого часу, ніж довге переписування з першоджерела цілих абзаців і сторінок.

Таким чином, самостійна робота думки, творчість - головне при складанні конспекту.

У практиці самостійної роботи зустрічаються й інші види записів першоджерел. Серед них можна назвати план, розгорнутий план, тези, розгорнуті тези, цитати, рецензії, робочі записи.

План – це перелік коротко сформульованих питань, викладених у досліджуваному творі і відображають його зміст і структуру. По суті планом будь-якої книги є її зміст, але як форма записів при читанні план повинен бути трохи докладніше змісту. Крім загального плану джерела можуть бути складені плани окремих його частин, що показують хід думок автора, логіку його доказів та обґрунтувань. Користуючись цією формою легко відновити в пам'яті зміст будь-якої книги. Складання плану може розглядатися також як попередньої роботи перед тим, як перейти до більш складних видів записів: тезам і конспекту.

Тези - це основні думки, положення, висловлені в короткій чіткій формі. Для їх складання потрібно досить повне засвоєння змісту книги, чітке уявлення про її основній ідеї і найбільш істотних положеннях, що затверджуються автором. Логіка розташування тез визначається основною ідеєю книги, що не завжди збігається з послідовністю викладу в ній матеріалу. Тези можуть нумеруватися цифрами або позначатися буквами від початку і до кінця. Але вони можуть бути складені по розділам або главам і в кожному розділі мати збої порядкові номери.

У тезах, як правило, не повинно міститися фактичних даних. Однак іноді буває доцільно після кожного тези давати короткий перелік фактів, наведених автором на його виправдання. Тези, доповнені обґрунтуванням та доказами - розгорнуті тези.

Тези скорочують обсяг запису і сприяють виробленню логічного мислення. Слід оволодіти цією формою вивчення першоджерел.

Цитати - дослівна запис думки автора, частина тексту, виписана з книги чи статті без будь-яких змін. Цитата виділяється з обох сторін лапками. Після цитати в дужках (або внизу листа у вигляді зноски) вказується автор, назва книги і сторінка, звідки взята цитата.

Робочі записи - це форма записів, в яку компонується всі попередні види записів, виконані студентом в семестрі (році), стосовно до програми або навчальним планом. Відсутні місця за програмою заповнюються з інших джерел.

Робочі записи – короткі відповіді на питання програми, визначення понять, спеціальних термінів, узагальнення фактів і явищ, відбір мінімальної кількості найбільш показових прикладів, фактів. Такі записи зазвичай ведуться при підготовці до семінару, заліку, іспиту. Сюди увійдуть і матеріали з консультацій викладачів. Таким чином, робочі записи - це тексти, складені самим студентом, використовуються ним для вивчення даної дисципліни в цілому. В основу робочих записів повинні бути покладені відповідні пункти програми, а не просто послідовний виклад основних думок опрацьованого матеріалу,

Рецензія – аргументоване судження-відгук про прочитану книгу з додаванням короткого викладення її змісту.

Кожен студент в ході самостійної роботи відповідно до стоїть перед ним завданням може користуватися будь-якою формою запису. Однак, використовуючи різноманіття форм, слід пам'ятати про головне - творчому підході до вивчення курсу «Фінанси підприємства», органічного зв'язку теорії з рішенням практичних завдань сучасної економічної науки.

Самостійна робота з курсу «Фінанси підприємства» передбачає виконання наступних видів робіт.

Таблиця 1.2 – Самостійна навчальна робота студента (форми самостійної роботи, обсяг у годинах)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Основи фінансів підприємств	4
2	Тема 2. Організація грошових розрахунків підприємств	2
3	Тема 3. Грошові надходження підприємств	2
4	Тема 4. Формування і розподіл прибутку	18
5	Тема 5. Оподаткування підприємств	10
6	Тема 6. Обігові кошти	8
7	Тема 7. Кредитування підприємств	6
8	Тема 8. Фінансове забезпечення відтворення основних засобів	8
9	Тема 9. Оцінювання фінансового стану підприємств	8
10	Тема 10. Фінансове планування на підприємствах	7
11	Тема 11. Фінансова санація підприємств	8
	- у тому числі робота над розрахунково-графічним завданням	15
	Разом	96

САМОСТІЙНА РОБОТА ЗА ЗМІСТОВИМ МОДУЛЕМ 1 СУТНІСТЬ ТА ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ФІНАНСІВ ПІДПРИЄМСТВ

Тема 1 Основи фінансів підприємств

- 1.1 Сутність фінансів підприємств, принципи їх організації та їх зміст.
- 1.2 Функції фінансів підприємств і їх характеристика.
- 1.3 Фінансові ресурси підприємства та джерела їх формування.
- 1.4 Фінансова робота на підприємстві.

За темою 1 необхідно скласти конспект згідно наведеного плану. Також самостійна робота передбачає відповідь на тестові завдання.

- 1. Фінанси підприємств — це...
 - а) грошові кошти;
 - б) кредитні ресурси;
 - в) економічні відносини в грошовій формі, які виявляються в процесі руху вартості;
 - г) грошові фонди підприємства;
 - д) немає правильної відповіді.
- 2. Об'єктом розподільчих фінансових відносин є...
 - а) грошові надходження на підприємство;
 - б) валовий дохід від операційної діяльності;
 - в) дохід від здачі в оренду майна;
 - г) необоротні активи підприємства;
 - д) немає правильної відповіді.
- 4. До складу власних і прирівняних до власних джерел фінансових ресурсів входять:
 - а) статутний капітал;
 - б) цільові внески юридичних і фізичних осіб;
 - в) короткострокові банківські кредити;
 - г) субсидії бюджетні;
 - д) страхові відшкодування.
- 5. До складу залучених джерел формування фінансових ресурсів підприємства не належать:
 - а) кредиторська заборгованість;
 - б) довгострокові банківські кредити;
 - в) кошти, мобілізовані на фінансовому ринку;
 - г) амортизаційні відрахування;
 - д) немає правильної відповіді.
- 6. Фінанси підприємств не виконують таких функцій:
 - а) відтворювальну;
 - б) розподільчу;

- в) контрольну;
- г) цільову;
- д) немає правильної відповіді.

7. За яким критерієм фінансові ресурси поділяються на фондові й не фондові?

- а) За способом формування;
- б) за джерелом формування;
- в) за часом формування;
- г) за способом використання;
- д) немає правильної відповіді.

8. Продовжити визначення: «Фінансові ресурси — це...».

9. Продовжити визначення: «Фінансовий механізм — це...».

10. Основний орієнтир для підприємства, що діє в умовах ринку, це...

- а) максимізація грошових коштів;
- б) максимізація прибутку;
- в) максимізація обсягів виробництва;
- г) підвищення рентабельності;
- д) немає правильної відповіді.

11. Організація фінансів підприємств базується на:

- а) фінансових розрахунках;
- б) економічних розрахунках;
- в) саморегулюючому механізмі;
- г) прогнозних розрахунках;
- д) немає правильної відповіді.

Тема 2 Організація грошових розрахунків підприємств

2.1 Сутність грошових розрахунків підприємств.

2.2 Безготівкові й готівкові розрахунки.

2.3 Проведення касових операцій.

2.4 Види банківських рахунків і порядок їх відкриття.

За темою 2 необхідно скласти конспект згідно наведеного плану. Також самостійна робота передбачає написання реферату за однією з наступних тем:

1. Особливості організації грошових розрахунків підприємств України.

2. Особливості організації грошових розрахунків підприємств, що здійснюють зовнішньоекономічну діяльність.

3. Особливості відкриття та обслуговування банківських рахунків підприємств в Україні.

4. Особливості організації безготівкових розрахунків акціонерних товариств в Україні.

5. Проблеми організації грошових розрахунків підприємств в сучасних економічних умовах.

Тема 3 Грошові надходження підприємств

- 3.1 Характеристика і склад грошових надходжень підприємств.
- 3.2 Доходи (виручка) від реалізації продукції, робіт, послуг.
- 3.3 Доходи від фінансово-інвестиційної та іншої діяльності.
- 3.4 Формування валового і чистого доходу.

За темою 3 необхідно написати реферат за темою «Формування валового і чистого доходу підприємства». Також самостійна робота передбачає відповідь на тестові завдання.

1. Грошові кошти підприємства — це...
 - а) амортизаційні відрахування і прибуток;
 - б) кошти, що перебувають на всіх рахунках і в касі підприємства;
 - в) фонд оплати праці;
 - г) резервний і страховий фонд;
 - д) немає правильної відповіді.
2. Момент здійснення платежу повинен максимально наближуватись до моменту відвантаження товарів — це один із принципів:
 - а) господарського розрахунку;
 - б) кредитування;
 - в) безготівкових розрахунків;
 - г) факторингу;
 - д) немає правильної відповіді.
3. Платіжний документ, за яким банк дає розпорядження іншому банку за рахунок спеціально заброньованих коштів оплатити товарно-транспортні документи за відвантажений товар, — це:
 - а) акцепт;
 - б) чек;
 - в) платіжне доручення;
 - г) акредитив;
 - д) немає правильної відповіді.
4. В якому разі банк підмовляє підприємству у відкритті поточний рахунок:
 - а) підприємство не має печатки;
 - б) підприємство не подало баланс до управління статистики;
 - в) підприємство не зареєструвало статут;
 - г) у підприємства погана репутація;
 - д) немає правильної відповіді.
5. Протягом якого часу дійсний виписаний чек?
 - а) упродовж одного дня з моменту його заповнення;
 - б) упродовж трьох днів з моменту його заповнення;
 - в) упродовж місяця з моменту його заповнення;

г) протягом 10 календарних днів (день виписки розрахункового чека не враховується);

д) протягом 10 календарних днів (день виписки розрахункового чека враховується).

6. Якого пріоритету у виконанні розрахункових документів дотримується банк при надходженні кількох розрахункових документів?

а) платіжне доручення за поставку товарів;

б) платіжна вимога-доручення за відвантажені товарно-матеріальні цінності;

в) платіжна вимога на підставі судового рішення;

г) платіжне доручення на сплату платежів до бюджету;

д) немає правильної відповіді.

7. Планом обороту наявних грошей, в якому відображають надходження й витрачання готівки, є:

а) баланс доходів і витрат;

б) кредитний план;

в) платіжний календар;

г) касовий план;

д) немає правильної відповіді.

8. Грошовий оборот — це...:

а) формування й розподіл грошових фондів;

б) розподіл виручки від реалізації продукції;

в) виявлення сутності грошей у русі;

г) виробництво та реалізація продукції;

д) немає правильної відповіді.

9. Безготівкові розрахунки — це...

а) розрахунки, які здійснюються готівкою;

б) розрахунки за бартером;

в) розрахунки за допомогою чеків;

г) розрахунки, які здійснюються за допомогою записів на рахунку банках;

д) немає правильної відповіді.

10. До зовнішніх факторів, які впливають на величину грошових надходжень підприємств, належать...

а) обсяг виробництва;

б) умови та порядок банківського кредитування;

в) склад і структура витрат підприємства;

г) система оподаткування підприємств;

д) правильної відповіді немає.

11. Грошові надходження підприємства — це...

а) дохід від товарообмінних операцій підприємства;

б) грошові кошти, які після первинного розподілу надходять до централізованих фондів;

в) кошти, які надходять у касу та на поточні й інші банківські рахунки підприємств;

- г) податковий кредит, який виникає в результаті придбання сировини;
- д) правильної відповіді немає.

12. До зовнішніх джерел формування грошових потоків належать...

- а) чистий прибуток підприємства;
- б) амортизаційні відрахування;
- в) банківські кредити;
- г) виручка від реалізації продукції;
- д) правильної відповіді немає.

13. До складу надходжень від надзвичайних подій відносять...

- а) надходження від іншої операційної діяльності;
- б) надходження коштів у вигляді страхового відшкодування;
- в) надходження коштів унаслідок погашення векселів;
- г) надходження від фінансових операцій;
- д) правильної відповіді немає.

14. Не визнаються доходами...

- а) надходження за договорами комісії;
- б) надходження від первинного розміщення цінних паперів;
- в) надходження податкових платежів у виручці від реалізації продукції;
- г) усі попередні відповіді правильні;
- д) усі попередні відповіді неправильні.

15. Інформація про формування прибутку підприємства відображається у таких формах фінансової звітності:

- а) баланс;
- б) звіт про рух грошових коштів;
- в) звіт про фінансові результати;
- г) звіт про власний капітал;
- д) примітки до фінансової звітності.

16. Показники, які враховуються під час обчислення прибутку від реалізації продукції, — це...

- а) сплата процентів за банківськими кредитами;
- б) собівартість реалізованої продукції;
- в) надходження від продажу облігацій власної емісії;
- г) податок на додану вартість і акцизний збір;
- д) виручка від реалізації продукції.

17. Чистий прибуток підприємства використовується за такими напрямками:

- а) фінансування забезпечень наступних витрат і платежів;
- б) сплата процентів за позиками;
- в) виплата грошових дивідендів;
- г) формування резервного фонду;
- д) поповнення статутного капіталу.

18. Складові відпускної ціни одиниці продукції підприємства — це...

- а) собівартість продукції;
- б) дивіденди;

- в) акцизний збір;
- г) прибуток;
- д) податок на додану вартість.

19. Повна собівартість продукції підприємства формується з таких елементів, як:

- а) нерозподілений прибуток;
- б) непрямі податки;
- в) виробнича собівартість реалізованої продукції;
- г) витрати на реалізацію;
- д) грошові дивіденди.

20. Виробнича собівартість реалізованої продукції підприємства складається з таких елементів, як:

- а) адміністративні витрати;
- б) податок на додану вартість;
- в) прямі витрати на оплату праці;
- г) виплати матеріального заохочення працівникам;
- д) змінні та постійні загальновиробничі витрати.

21. Прибуток підприємства від фінансових операцій формують...

- а) надходження грошових дивідендів;
- б) надходження від розміщення акцій власної емісії;
- в) надходження в результаті розподілу доходів згідно з договором про спільну діяльність без створення юридичної особи;
- г) завершення строку позовної давності за нарахованими, але не виплаченими дивідендами;
- д) надходження в рахунок погашення комерційного кредиту.

22. До повної собівартості реалізованої продукції можна включити такі з наведених статей:

- а) викуп акцій власної емісії;
- б) фонд оплати праці;
- в) викуп та погашення конвертованих облігацій;
- г) закупівля напівфабрикатів;
- д) виконання гарантійних зобов'язань щодо продукції.

23. Чистий прибуток підприємства використовується на...

- а) виплату матеріального заохочення працівникам підприємства;
- б) виплату основної заробітної плати;
- в) поповнення резервного фонду;
- г) формування резерву сумнівних боргів;
- д) сплату податку на прибуток.

24. Резервний капітал створюється за рахунок:

- а) валового доходу;
- б) чистого прибутку;
- в) нерозподіленого прибутку;
- г) чистого доходу;
- д) валових витрат.

25. Для визначення чистого прибутку підприємства використовуються такі показники:

- а) непрямі податки;
- б) загальний прибуток підприємства;
- в) надходження від продажу акцій власної емісії;
- г) виплата дивідендів;
- д) податок на прибуток.

26. Ціну виробника формують:

- а) собівартість продукції;
- б) сума виплачених дивідендів;
- в) акцизний збір;
- г) норма прибутку в ціні;
- д) податок на додану вартість.

27. Мінімальна частина чистого прибутку підприємства, що відрховується до резервного капіталу, становить...

- а) не менше 5 % чистого прибутку;
- б) не менше 10 % нерозподіленого прибутку;
- в) не менше 25 % чистого прибутку;
- г) не менше 5 % нерозподіленого прибутку;
- д) не менше 5 % валового прибутку.

28. Для визначення прибутку підприємства від реалізації продукції методом прямого розрахунку застосовуються...

- а) собівартість одиниці продукції;
- б) обсяг продукції в натуральному виразі;
- в) відпускна ціна одиниці продукції;
- г) ціна виробника одиниці продукції;
- д) немає правильної відповіді.

29. Назвіть показники, що їх включають до складу валових витрат підприємства?

а) витрати на придбання сировини й матеріалів для ведення господарської діяльності (без ПДВ);

б) витрати на придбання матеріалів для подальшого продажу (без ПДВ);

в) погашена дебіторська заборгованість (без ПДВ);

г) суми коштів, спрямованих на формування резерву сумнівних боргів;

д) податок з власників транспортних засобів.

30. Які показники не належать до валових витрат підприємства?

а) Суми коштів, внесені до страхових резервів;

б) благодійна допомога професійній спілці, зареєстрованій згідно з законодавством;

в) витрати на придбання матеріалів для власних потреб, що не використані у звітному періоді та є на складі;

г) суми виплачених дивідендів;

д) сплата відсотків за використання адміністративної будівлі підприємства.

САМОСТІЙНА РОБОТА ЗА ЗМІСТОВИМ МОДУЛЕМ 2 ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВ

Тема 4 Формування і розподіл прибутку

4.1 Прибуток як результат фінансово-господарської діяльності підприємства.

4.2 Формування прибутку підприємства.

4.3 Розподіл прибутку підприємства.

4.4 Використання чистого прибутку.

За темою 4 необхідно скласти конспект за питаннями 3 та 4 даної теми – розподіл прибутку підприємства та використання чистого прибутку. Також необхідно написати реферат за однією з тем:

1 Порядок формування прибутку підприємств.

2 Особливості розподілу прибутку підприємства.

3 Використання чистого прибутку в сучасних економічних умовах.

4 Сутність та планування валового прибутку підприємств.

5 Сутність та методи обчислення рентабельності підприємств.

Тема 5. Оподаткування підприємств

5.1 Сутність податків і їх функції

5.2 Система оподаткування підприємств та її становлення в Україні

5.3 Загальна та спрощена системи оподаткування в Україні

5.4 Податковий Кодекс України

За темою 5 необхідно скласти конспект за питаннями 3 та 4 даної теми – загальна та спрощена системи оподаткування в Україні та Податковий Кодекс України. Також самостійна робота передбачає відповідь на тестові завдання.

1. Платниками податку на прибуток на території України є:

а) відкрите акціонерне товариство — резидент України;

б) постійне представництво нерезидента;

в) філія підприємства, що здійснює консолідовану сплату податку на прибуток;

г) об'єднання юридичних осіб, що утримуються лише за рахунок внесків засновників і не проводять господарської діяльності;

д) приватний підприємець.

2. Об'єктом оподаткування податком на прибуток на території України є:

а) чистий прибуток підприємства;

б) валовий прибуток підприємства;

- в) оподаткований прибуток підприємства;
- г) чистий дохід підприємства;
- д) правильної відповіді немає.

3. Об'єкт оподаткування податком на прибуток на території України визначається як...

- а) скоригований валовий дохід «-» валові витрати «-» амортизаційні відрахування;
- б) виручка від реалізації продукції «-» собівартість продукції;
- в) виручка від реалізації продукції «-» сума непрямих податків «-» собівартість;
- г) скоригований валовий дохід «-» валові витрати «+» амортизаційні відрахування;
- д) правильної відповіді немає.

4. Які показники включають до складу скоригованого валового доходу підприємства?

- а) податок на додану вартість;
- б) дохід від реалізації товарів, робіт і послуг;
- в) виручку від реалізації цінних паперів;
- г) суми штрафів, одержаних за рішенням суду;
- д) дивіденди від нерезидентів.

5. Які показники не входять до складу скоригованого валового доходу підприємства?

- а) сума емісійного доходу, одержаного платником податку;
- б) вартість основних фондів, безоплатно отриманих платником податку з метою їх подальшого перепродажу;
- в) майно, що надходить у вигляді міжнародної технічної допомоги;
- г) доходи від спільної діяльності на території України без створення юридичної особи;
- д) номінальна вартість взятих на облік і оплачених цінних паперів, які засвідчують відносини позики.

6. Податок на прибуток може обчислюватись за ставкою:

- а) 25 %;
- б) 15 %;
- в) 3 %;
- г) 23 %;
- д) правильної відповіді немає.

7. За позитивної відповіді визначте, в яких випадках яка ставка застосовується.

Об'єктом оподаткування ПДВ в Україні за ставкою 20% є...

- а) оподатковуваний прибуток;
- б) вартість проданої продукції;
- в) вартість вивезеної з території України продукції;
- г) вартість ввезених товарів на територію України;
- д) амортизаційні відрахування.

8. Базою для оподаткування ПДВ в Україні є...

- а) скоригований валовий дохід «-» валові витрати «+» амортизаційні відрахування;
- б) податкове зобов'язання «-» податковий кредит;
- в) податкове зобов'язання «+» податковий кредит «-» амортизаційні відрахування;
- г) митна вартість товару з урахування сум акцизного збору та мита;
- д) правильної відповіді немає.

9. Необхідно реєструватись платником податку на прибуток якщо...

- а) обсяг операцій із придбання товарів за останніх дванадцять календарних місяців перевищував 3600 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;
- б) обсяг оподатковуваних операцій із продажу товарів за останні дванадцять календарних місяців перевищував 7200 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;
- в) обсяг оподатковуваних операцій із продажу товарів за останні дванадцять календарних місяців перевищував 3600 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;
- г) правильної відповіді немає.

10. Від оподаткування ПДВ звільнено операції з...

- а) продажу вітчизняних продуктів дитячого харчування молочними кухнями;
- б) продажу ввезених на територію України продуктів дитячого харчування молочними кухнями;
- в) надання благодійної допомоги релігійним організаціям, які мають статус неприбуткових;
- г) надання благодійної допомоги громадським організаціям, які мають статус неприбуткових;
- д) продажу (передплати) і доставки періодичних видань друкованих засобів масової інформації вітчизняного виробництва;
- е) правильної відповіді немає.

11. Джерелом сплати ПДВ є...

- а) чистий прибуток;
- б) дохід (виручка) від реалізації товарів, робіт, послуг;
- в) чистий дохід від реалізації товарів, робіт, послуг;
- г) собівартість реалізованої продукції;
- д) оподатковуваний прибуток

12. Об'єктом оподаткування акцизним збором в Україні є:

- а) обороти з реалізації вироблених в Україні підакцизних товарів;
- б) обороти з передання товарів для своїх працівників;
- в) вартість підакцизної продукції, що експортується;
- г) митна вартість продукції, яка імпортується в межах бартерних операцій;
- д) правильної відповіді немає.

13. Платниками акцизного збору в Україні є...

- а) виробники підакцизної продукції — резиденти України;
- б) виробники підакцизної продукції — нерезиденти України;
- в) міжнародні об'єднання та організації, що ввозять на митну територію України підакцизні товари;
- г) фізичні особи, які пересилають на митну територію України підакцизні товари в обсягах вартістю до 200 єкю;
- д) виробники підакцизної продукції, обсяг операцій яких за останні 12 місяців перевищив 3600 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

14. Підакцизними товарами в Україні є...

- а) спирт;
- б) пиво солодове;
- в) ювелірні вироби;
- г) кольорові телевізори;
- д) вироби з шоколаду.

15. Які види мита застосовуються в Україні? Дайте визначення кожному вибраному виду.

- а) ввізне;
- б) вивізне;
- в) антидемпінгове;
- г) спеціальне;
- д) сезонне;
- е) компенсаційне мито;
- ж) транзитне мито.

16. Об'єктом плати за землю є земельна ділянка...

- а) сільськогосподарського виробника;
- б) що орендується сільськогосподарським виробником;
- в) використана під багаторічні насадження;
- г) зайнята навчальним закладом сільськогосподарського профілю;
- д) на якій розташовано ботанічний сад;
- е) що належить релігійній організації.

17. Об'єктом оподаткування податком з власників транспортних засобів є:

- а) колісні трактори;
- б) автомобілі легкові;
- в) велосипеди;
- г) спортивні яхти;
- д) літаки.

18. Джерелом сплати відрахувань до державних цільових фондів є...

- а) чистий прибуток;
- б) чистий дохід від реалізації товарів, робіт, послуг;
- в) собівартість реалізованої продукції;
- г) валові витрати.

19. Об'єктом оподаткування збором на обов'язкове державне пенсійне страхування є...

а) витрати (у грошовій формі) на виплату основної та додаткової заробітної плати працівників;

б) фактичні витрати на оплату праці працівників у натуральній формі;

в) сума операцій з купівлі-продажу валют;

г) сума операцій з купівлі-продажу продовольчих товарів;

д) вартість легкового автомобіля.

20. Товариство з обмеженою відповідальністю, що користується спрощеною системою оподаткування за ставкою 7 %, сплачує:

а) податок на додану вартість;

б) єдиний податок за ставкою 7 %;

в) єдиний податок за ставкою 6 %;

г) податок на землю;

д) збір на обов'язкове соціальне страхування;

е) податок на рекламу;

ж) імпортне мито.

САМОСТІЙНА РОБОТА ЗА ЗМІСТОВИМ МОДУЛЕМ 3 ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА

Тема 6 Обігові кошти

6.1 Оборотної кошти підприємства: поняття і структура.

6.2 Нормування оборотних коштів.

6.3 Показники і шляхи підвищення ефективності використання оборотних коштів підприємства.

За темою 6 необхідно скласти конспект за питанням 2 даної теми – нормування оборотних коштів. Також необхідно написати реферат за однією з тем:

1. Оборотної кошти підприємства: склад, структура, джерела формування.

2. Ефективність використання оборотного капіталу підприємства.

3. Методи обґрунтування потреби в обігових коштах підприємства.

4. Оптимізація запасів підприємства.

5. Підвищення ефективності роботи з дебіторами.

Тема 7 Кредитування підприємств

7.1. Необхідність та сутність кредитування суб'єктів господарювання

7.2 Форми та види кредитів, які використовуються у господарській діяльності

7.3 Кредитування підприємств за рахунок різних джерел

7.3.1 Банківське кредитування.

7.3.2 Комерційне кредитування.

7.3.3 Лізингове кредитування.

7.3.4 Державне кредитування.

7.3.5 Кредитування підприємств за рахунок коштів міжнародних фінансово-кредитних інститутів.

За темою 7 необхідно скласти конспект згідно наведеного плану. Також самостійна робота передбачає відповідь на тестові завдання.

1. Предметом застави можуть бути:

- а) майно, яке відповідно до законодавства України відчужується заставодавцем та на яке може бути звернено стягнення;
- б) майно, яке стане власністю заставодавця після укладення договору застави;
- в) об'єкти державної власності, приватизація яких заборонена законодавчими актами;
- г) майнові комплекси державних підприємств і їхніх структурних підрозділів, що перебувають у процесі корпоратизації;
- д) усі відповіді правильні.

2. Бланковий кредит — це кредит, виданий...

- а) під заставу цінних паперів;
- б) із застосуванням підвищеної відсоткової ставки;
- в) надійним позичальникам;
- г) тільки в національній валюті України;
- д) тільки під зобов'язання повернути кредит.

3. У товарній формі може надаватись...

- а) лізинговий кредит;
- б) іпотечний кредит;
- в) комерційний кредит;
- г) банківський кредит;
- д) усі відповіді правильні.

4. Здатність позичальника в повному обсязі й у визначений кредитною угодою термін розрахуватись за своїми борговими зобов'язаннями — це...

- а) платоспроможність;
- б) кредитоспроможність;
- в) ліквідність;
- г) надійність;
- д) усі відповіді неправильні.

5. Іпотечний кредит — це кредит, виданий під заставу...

- а) земельних ділянок;
- б) квартир;
- в) виробничих будівель;

- г) транспортних засобів;
- д) усі відповіді правильні.

6. Овердрафт — це...

- а) кредит, що надається у вигляді гарантійної послуги;
- б) кредит, який надається в товарній формі;
- в) короткостроковий кредит, що надається надійному підприємству понад залишок коштів на його рахунку;
- г) кредит, що надається в іноземній валюті;
- д) усі відповіді неправильні.

7. Позика, що передбачає отримання плати за кредит у момент його надання, називається...

- а) аваль;
- б) амортизаційною;
- в) дисконтною;
- г) звичайною;
- д) усі відповіді неправильні.

8. Ломбардний кредит надається...

- а) під заставу;
- б) під заставу з переданням майна заставодержателю;
- в) із застосуванням вищої за звичайну відсоткової ставки;
- г) із застосуванням нижчої за звичайну відсоткової ставки;
- д) усі відповіді неправильні.

9. Сума відсотків за кредит, наданий банком підприємству-позичальнику.

- а) включається до валового доходу підприємства й підлягає оподаткуванню;
- б) включається до валових витрат підприємства;
- в) не впливає на розмір валових доходів і обсяг оподатковуваного прибутку;
- г) не впливає на розмір валових витрат;
- д) зменшує нараховану суму податку на прибуток.

10. Кредит, що надається об'єднанням банків одному позичальнику, називається...

- а) синдикований;
- б) комерційний;
- в) консорціумний;
- г) контокорентний;
- д) усі відповіді неправильні.

11. Процентні ставки за кредитами можуть бути...

- а) фіксованими;
- б) плаваючими;
- в) стабільними;
- г) прогресивними;
- д) усі відповіді правильні.

Тема 8 Фінансове забезпечення відтворення основних засобів

8.1 Склад і структура необоротних активів підприємства

8.2 Сутність і склад фінансового забезпечення відтворення основних засобів

8.3 Фінансування ремонту основних засобів

За темою 8 необхідно скласти конспект згідно наведеного плану. Також самостійна робота передбачає відповідь на тестові завдання.

1. Залежно від умов оновлення активи підприємства поділяються на:

- а) матеріальні та нематеріальні;
- б) основні й оборотні;
- в) монетарні й немонетарні;
- г) виробничі та невиробничі основні засоби;
- д) немає правильної відповіді.

2. Чи згодні ви з тим, що...

а) основний капітал та основні засоби є цілком тотожними поняттями? (Так/Ні.)

б) до складу необоротних активів входить незавершене будівництво? (Так/Ні.)

в) під дію фізичного зносу підпадають основні засоби та нематеріальні активи? (Так/Ні.)

г) основні виробничі й невиробничі засоби переносять свою вартість на готовий продукт частинами в міру зносу? (Так/Ні.)

3. Амортизація — це...

а) процес втрати засобами праці споживчих властивостей і вартості;

б) грошовий вираз перенесеної вартості основних засобів і нематеріальних активів на готовий продукт;

в) систематичний розподіл амортизованої вартості необоротних активів протягом строку їх корисного використання;

г) поступове віднесення витрат на придбання, виготовлення, поліпшення основних засобів на зменшення оподаткованого прибутку в межах норм амортизаційних відрахувань.

4. Нарахування амортизаційних відрахувань у податковому обліку для об'єктів 1 групи припиняється:

а) з моменту досягнення балансової вартості групи нульового значення;

б) після досягнення вартості окремого об'єкта основних фондів вартості 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

в) за власним бажанням платника податку;

г) коли балансова вартість об'єктів дорівнюватиме встановленому підприємством рівню ліквідаційної вартості.

5. Методом нарахування амортизаційних відрахувань, за яким ліквідаційна вартість об'єкта не впливає на річну норму та суму амортизації, — є...

- а) прямолінійний;
- б) виробничий;
- в) кумулятивний;
- г) прискореного зменшення залишкової вартості.

6. Виберіть неправильні твердження. Використання прискорених методів нарахування амортизаційних відрахувань...

- а) доцільне, якщо інтенсивність експлуатації об'єкта максимальна в перші роки його служби;
- б) недоцільне, коли в другій половині строку служби основного засобу зростають витрати на ремонт;
- в) призводить до штучного завищення виробничої собівартості продукції в перші роки експлуатації об'єкта;
- г) дозволяє підприємству з кожним роком збільшувати власні фінансові ресурси за рахунок зростання амортизаційних відрахувань.

7. Для будівель і споруд за справедливую вартість, як правило, беруть їхню...

- а) ліквідаційну вартість;
- б) ринкову вартість;
- в) відновну вартість;
- г) залишкову вартість.

8. У податковому обліку для будівель і споруд підприємства застосовують квартальну ставку амортизації в розмірі:

- а) 1,25%;
- б) 2 %;
- в) 3,75%;
- г) 5%;
- д) немає правильної відповіді.

9. Показник, який визначає у вартісному вираженні кількість виробленої продукції на одну гривню основних засобів, називається:

- а) фондомісткість;
- б) фондодіддача;
- в) фондоозброєність;
- г) рентабельність.

10. Знайдіть правильні твердження:

- а) показник рентабельності основних засобів характеризує майновий стан підприємства;
- б) фондоозброєність — це показник, який показує, скільки вкладених в основні виробничі засоби коштів припадає на кожну гривню реалізованої продукції;
- в) коефіцієнт придатності основних засобів має обернену залежність до коефіцієнта зносу;

г) коефіцієнт оновлення розраховується як відношення первісної вартості введених за звітний період основних засобів до їх загальної вартості на початок цього періоду.

11. Із перерахованих нижче виберіть ознаки, що є характерними для процесу розширеного відтворення основних засобів:

- а) основним джерелом фінансування є амортизаційні відрахування;
- б) відтворення основних засобів відбувається способом нового будівництва, а також завдяки модернізації та реконструкції діючих засобів праці;
- в) вибулі основні засоби обов'язково замінюються на нові з більшою первісною вартістю;
- г) за розширеного відтворення відбувається кількісне та якісне зростання на підприємстві основних засобів.

12. Тимчасово виведені з експлуатації основні засоби піддаються...

- а) тільки моральному зносу;
- б) тільки фізичному зносу;
- в) зносу під дією сил природи, а також моральному старінню;
- г) не піддаються зносу взагалі.

13. За ступенем використання у виробничому процесі основні засоби поділяються на ті, що...

- а) експлуатуються;
- б) передані на безоплатній основі;
- в) надані в оперативну чи фінансову оренду;
- г) консервуються;
- д) беруть участь у виробництві основної та неосновної продукції підприємства.

14. Достовірна оцінка необоротних активів має велике значення для підприємства, оскільки від неї залежить...

- а) потреба в коштах, необхідних для оновлення необоротних активів;
- б) розмір амортизаційних відрахувань та, відповідно, рівень собівартості продукції;
- в) тривалість операційного циклу на підприємстві;
- г) обсяг виробництва продукції;
- д) ліквідність і платоспроможність підприємства.

15. Виробничі фонди підприємства поділяються на основні та оборотні залежно від...

- а) тривалості кругообігу;
- б) способу перенесення своєї вартості в процесі виробництва;
- в) умов оновлення;
- г) усі відповіді правильні.

16. Підвищення технічного рівня виробництва без розширення існуючих виробничих площ можливе за рахунок проведення...

- а) капітального ремонту;
- б) технічного переозброєння діючого підприємства;

- в) реконструкції діючого підприємства;
- г) розширення діючого підприємства;
- д) нового будівництва.

17. Середньорічна вартість основних виробничих засобів підприємства розраховується на основі...

- а) величини власних основних засобів за первісною вартістю;
- б) величини власних чи орендованих основних засобів за первісною чи відновною вартістю;
- в) величини власних основних засобів за залишковою вартістю;
- г) величини наявних основних засобів за справедливою вартістю;
- д) немає правильної відповіді.

18. З перерахованих показників рівень використання основних виробничих засобів підприємства характеризують:

- а) коефіцієнт оновлення основних засобів;
- б) фондомісткість продукції;
- в) коефіцієнт змінності роботи устаткування;
- г) коефіцієнт зносу основних засобів;
- д) коефіцієнт використання виробничої потужності підприємства.

19. Показником, який характеризує рівень ЗІ підприємства основними засобами, — є...

- а) рентабельність основних засобів;
- б) коефіцієнт придатності основних засобів;
- в) коефіцієнт вартості основних засобів у майні підприємства;
- г) фондівіддача основних засобів.

20. Продовжити речення: індексація балансової вартості груп основних фондів за податковим обліком...

- а) за сумою завжди збігається із сумою дооцінки відповідних основних засобів у бухгалтерському обліку;
- б) проводиться, якщо рівень інфляції в країні перевищує 10 %;
- в) приводить до збільшення додаткового капіталу підприємства;
- г) зумовлює зменшення оподаткованого прибутку через зростання суми амортизаційних відрахувань.

21. За участю у виробничому процесі основні виробничі засоби поділяються на:

- а) власні та орендовані;
- б) пасивні й активні;
- в) виробничі й невиробничі;
- г) діяльні та бездіяльні.

22. Чи дозволяється підприємствам включати відсотки за кредит у первісну вартість основних засобів, що придбані за позикові кошти?

- а) ні;
- б) дозволяється тільки в податковому обліку;
- в) дозволяється в бухгалтерському обліку, якщо основний засіб придбано для виготовлення інноваційного продукту;

г) не дозволяється, якщо основний засіб придбано з метою його подальшого перепродажу.

23. Чи згодні ви з тим, що...

а) чиста балансова вартість основного засобу — це не що інше, як його залишкова вартість? (Так/Ні.)

б) справедливою вартістю об'єктів основних засобів вважається вартість витрат, які мають бути зроблені для їх відтворення в даний момент? (Так/Ні.)

в) переоцінка основних засобів являє собою процес приведення залишкової вартості об'єкта в узгодження з їх справедливою вартістю? (Так/Ні.)

г) переоцінку основних засобів дозволяється проводити виключно тоді, коли індекс інфляції перевищує 10 %? (Так/Ні.)

24. У процесі експлуатації всі основні засоби підпадають під силу дії зносу...

а) фізичного;

б) функціонального;

в) морального;

г) ергономічного;

д) технологічного.

25. Норма амортизаційних відрахувань залежить від низки факторів, таких як:

а) первісної вартості об'єкта основних засобів;

б) методу нарахування амортизації;

в) умов експлуатації;

г) частоти здійснення переоцінок;

д) строку корисного використання.

САМОСТІЙНА РОБОТА ЗА ЗМІСТОВИМ МОДУЛЕМ 4 АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Тема 9 Оцінювання фінансового стану підприємств

9.1 Роль аналізу фінансового стану та його вплив на ефективну діяльність підприємства.

9.2 Види, завдання та інформаційна база аналізу фінансового стану підприємства.

9.3 Методика проведення аналізу фінансових показників діяльності підприємства.

9.3.1 Методика аналізу майна підприємства та джерел його формування.

9.3.2 Методика оцінки платоспроможності та ліквідності підприємства.

9.3.3 Методика оцінки фінансової стійкості підприємства.

9.3.4 Методика оцінки ділової активності.

За темою 9 необхідно скласти конспект за питаннями 1 та 2 – роль аналізу фінансового стану та його вплив на ефективну діяльність підприємства та види,

завдання та інформаційна база аналізу фінансового стану підприємства. Також необхідно написати реферат за однією з тем:

1. Необхідність проведення аналізу фінансового стану підприємства в сучасних економічних умовах.
2. Прийняття управлінських рішень на основі результатів фінансового аналізу.
3. Інформаційна база аналізу фінансового стану підприємства.
4. Сучасні методи аналізу фінансового стану підприємства.
5. Фінансовий аналіз діяльності підприємства – основний метод фінансового контролю.

Тема 10 Фінансове планування на підприємствах

10.1 Сутність і зміст фінансового планування

10.2 Принципи та методи фінансового планування на підприємстві

За темою 10 необхідно скласти конспект за наведеним планом. Також необхідно написати реферат за однією з тем:

1. Фінансова стратегія і фінансова політика підприємства.
2. Фінансове планування на підприємстві: зміст, завдання та методи.
3. Оперативне фінансове планування на підприємстві.
4. Бізнес-планування в системі фінансового планування на підприємстві.
5. Система перспективного і поточного фінансового планування на підприємстві.

Тема 11 Фінансова санація підприємств

11.1 Теоретичні основи фінансової санації підприємств

11.1.1 Фінансова криза на підприємстві: економічний зміст і причини виникнення

11.1.2 Економічна сутність санації підприємств

11.1.3 Менеджмент фінансової санації підприємства

11.1.4 Умови проведення фінансової санації підприємства

11.2 Розробка плану санації

11.3 Фінансові джерела санації підприємства

За темою 11 необхідно скласти конспект за наведеним планом. Також необхідно написати реферат за однією з тем:

1. Симптоми і фактори виникнення фінансової кризи на підприємстві.
2. Методи прогнозування банкрутства підприємств.
3. Фінансові аспекти банкрутства підприємств.
4. Економічна сутність та порядок проведення санації підприємств.

Самостійна робота за цією темою передбачає також відповідь на тестові завдання.

1. Знайти відповідності:

1) фінансова криза—це...

2) банкрутство — це...

а) пов'язана з недостатністю активів у ліквідній формі неспроможність суб'єкта підприємницької діяльності задовольнити в установлений для цього термін висунуті до нього з боку кредиторів вимоги й виконати зобов'язання перед бюджетом;

б) фаза розбалансованої діяльності підприємства та обмежених можливостей його впливу на фінансові відносини;

в) визнана господарським судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність і задовольнити визнані судом вимоги кредиторів не інакше як через застосування ліквідаційної процедури.

2. Знайти відповідності:

1) стратегічна криза — це...

2) криза прибутковості — це...

3) криза ліквідності — це...

а) становище, за якого на підприємстві зруйновано виробничий потенціал і відсутні довгострокові фактори успіху;

б) становище, за якого перманентні збитки зменшують власний капітал, що призводить до незадовільної структури балансу;

в) становище, за якого підприємство є неплатоспроможним, або існує реальна загроза втрати платоспроможності.

3. Знайти відповідності:

1) ендегенні фактори фінансової кризи на підприємстві — це...

2) екзогенні фактори фінансової кризи на підприємстві — це...

а) недоліки в організаційній структурі підприємства;

б) політична нестабільність у країні;

в) низька якість менеджменту на підприємстві;

г) прорахунки в галузі постачання;

г) посилення монополізму на ринку;

д) дискримінація підприємства органами влади та управління;

є) конфлікти між засновниками;

е) дефіцити фінансування; ж) інфляція.

4. Знайти відповідності:

1) до санаційних заходів у рамках реструктуризації активів підприємства належать...

2) до основних форм рефінансування дебіторської заборгованості належать...

а) факторинг;

б) лізинг основних засобів;

в) форфейтинг;

- г) реалізація (здавання в оренду) основних засобів, що не беруть участі в процесі виробництва;
- г) оптимізація структури розміщення оборотного капіталу;
- д) облік векселів;
- е) продаж векселів на фондовому ринку; е) мобілізація прихованих резервів;
- ж) використання зворотного лізингу.

5. Знайти відповідності:

- 1) власники підприємства можуть фінансувати санацію в таких формах:
- 2) персонал підприємства може фінансувати санацію в таких формах:
- 3) фінансова участь кредиторів у санації боржника може відбуватися у формах:
 - а) збільшення статутного капіталу;
 - б) надання позик;
 - в) зменшення статутного капіталу;
 - г) надання цільових внесків на безповоротній основі;
 - г) реструктуризація наявної заборгованості;
 - д) зменшення або списання заборгованості;
 - е) надання санаційних кредитів;
 - е) відстрочення або відмова від винагороди за виробничі результати;
 - ж) придбання працівниками акцій свого підприємства;
 - з) збільшенням кількості акцій існуючої номінальної вартості;
 - и) збільшенням номінальної вартості акцій;
 - і) обміном облігацій на акції;
 - ї) трансформація боргу у власність;
 - й) конверсія короткострокової заборгованості в довгострокову.

6. Ознаками санаційних кредитів є:

- а) позики за завищеними ставками;
- б) позики за заниженими ставками;
- в) 3) формальне кредитне забезпечення;
- г) першокласне кредитне забезпечення;
- д) короткостроковість;
- е) довгостроковість;
- ж) наявність позитивного висновку аудитора про санаційну спроможність підприємства;

з) необов'язковість наявності позитивного висновку аудитора про санаційну спроможність підприємства.

7. Знайти відповідності:

- 1) до основних форм прямого державного фінансування санації підприємств відносять:
- 2) формами непрямої державної фінансової підтримки санації підприємств є:

а) надання цільових податкових пільг підприємствам, які потребують санації;

б) бюджетні позики;
в) субсидії;
г) реструктуризація податкової заборгованості;
д) надання державних гарантій (поручительств);
е) частковий викуп державою акцій підприємств, які перебувають на межі банкрутства;

ж) безпосереднє надання коштів підприємствам із централізованих фондів фінансових ресурсів;

з) дозвіл на порушення антимонопольного законодавства;

і) списання податкових зобов'язань.

8. Знайти відповідності:

1) реорганізація підприємства — це...

2) реструктуризація підприємства — це...

а) проведення організаційно-економічних, правових, виробничо-технічних заходів, спрямованих на зміну структури підприємства, управління ним, форм власності, організаційно-правових форм, які здатні привести підприємство до фінансового оздоровлення, збільшення обсягів випуску конкурентоспроможної продукції, підвищення ефективності виробництва;

б) повна або часткова зміна власника статутного фонду юридичної особи;

в) складова його реструктуризації;

г) складова його реорганізації.

9. Знайти правильну відповідь.

Які види реорганізації спрямовані на які зміни розмірів підприємства?

1) розукрупнення підприємства;

2) укрупнення підприємства;

3) без зміни розмірів підприємства;

а) злиття;

б) поглинання;

в) приєднання;

г) поділ;

д) перетворення;

е) виділення.

За практичними заняттями самостійна робота передбачає виконання наступних видів робіт:

1. Розв'язування задач щодо формування виторгу від реалізації, валового та чистого прибутку.

2. Проблеми оподаткування підприємств в сучасних економічних умовах.

3. Розв'язування задач щодо нарахування амортизації на основні засоби та нематеріальні активи.

4. Розв'язування задач щодо нормування обігових коштів підприємства.

5. Проведення аналізу фінансового стану підприємства, визначення рівня його фінансової стійкості.

6. Проблеми кредитування підприємств в Україні.

7. Умови проведення фінансової санації підприємства.

ЗАВДАННЯ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ПРАКТИКУМ 1

Тема: Обігові кошти

При вивченні теми слід вивчити наступні питання:

1. Поняття оборотних фондів і оборотних коштів. Кругообіг оборотних коштів.
2. Визначення потреби підприємства у власних оборотних коштах.
3. Економічне значення, показники і шляхи прискорення оборотності оборотних засобів.

Починаючи вивчення першого питання теми, слід познайомитися з визначенням оборотних фондів підприємства і складом їх основних елементів, таких як: виробничі запаси, незавершена виготовлення продукція, включаючи напівфабрикати власного вироблення і незавершене виробництво, а також витрати майбутніх періодів.

Далі необхідно розглянути поняття фондів обігу і склад їх основних елементів: готова до реалізації продукція, що знаходиться на складі підприємства, товари, відвантажені і знаходяться в дорозі, грошові кошти і кошти в розрахунках.

Після цього слід познайомитися з визначенням оборотних коштів, які являють собою сукупність оборотних фондів і фондів обігу, а потім можна переходити до вивчення основних етапів кругообігу оборотних коштів, а також структури оборотних коштів підприємств різних галузей сфери матеріального виробництва та невиробничої сфери. Особливу увагу слід звернути на особливості складу і структури матеріальних запасів установ та організацій соціальної сфери.

Пристаючи до розгляду другого питання, слід, перш за все, познайомитися з поняттям власних, позикових і прирівняних до власних оборотних коштів, а потім виділити у складі власних оборотних коштів нормовані і ненормовані.

Методику нормування власних оборотних коштів та визначення потреби підприємства в них необхідно розглянути стосовно кожного окремого елементу оборотних коштів. Так, при вивченні нормування виробничих запасів слід познайомитися з поняттям і призначенням поточних і страхових запасів, розглянути використовувані в практиці методи їх нормування, а також методику визначення потреби підприємства в оборотних коштах для створення виробничих запасів.

Вивчаючи нормування величини (зачевила) незавершеного виробництва, необхідно знати, як визначається середньоденний випуск продукції, тривалість виробничого циклу, які існують методи розрахунку коефіцієнта наростання витрат.

У цьому ж питанні потрібно вивчити методику визначення потреби підприємства в оборотних коштах для витрат майбутніх періодів, а також для утримання запасів готової продукції на складі підприємства.

Вивчення третього питання слід почати з показників, що характеризують рух (оборотність) оборотних коштів. При цьому досить знати економічний зміст і методику розрахунку таких показників, як коефіцієнт оборотності оборотних коштів (швидкість обороту, кількість оборотів за рік) і тривалість одного обороту оборотних коштів.

На закінчення цього питання слід познайомитися зі значенням прискорення оборотності оборотних коштів для підвищення ефективності діяльності фірми, а також основними напрямками поліпшення використання оборотних коштів і прискорення їх оборотності.

Завдання 1

У 2013 р. обігові кошти підприємства мали наступний склад:

Елементи обігових коштів	Сума, млн. грн.
Виробничі запаси,	94,92
в т.ч. сировина	50,0
Незавершене виробництво	27,64
Витрати майбутніх періодів	5,32
Готова продукція	30,02
Інші	62,1

У 2014 р. при виробництві продукції використовувалася сировина вищої якості, ціна якої вище на 30 %. Це дозволило зменшити тривалість виробничого циклу, внаслідок чого на 50 % знизилася сума обігових коштів, вкладених в незавершене виробництво. Вартість готової продукції виросла на 25 %.

Розрахуйте структуру обігових коштів в 2013 і 2014 р.

Завдання 2

Залишки обігових коштів складали, тис. грн.:

на 1 січня	1235	на 1 липня	1270
1 лютого	1245	1 серпня	1266
1 березня	1255	1 вересня	1230
1 квітня	1240	1 жовтня	1244
1 травня	1278	1 листопада	1256
1 червня	1246	1 грудня	1265
		31 грудня	1250

Розрахуйте:

1) середньоквартальні і середньорічні залишки обігових коштів;

2) оборотність оборотних коштів (тривалість обороту) по кварталах і за рік, якщо обсяг реалізованої продукції склав:

Квартал	I	II	III	IV
Сума, тис. грн.	1456	1266	1894	1704

3) коефіцієнт оборотності по кварталах і за рік.

Завдання 3

Обсяг реалізованої продукції за рік склав 56000 тис. грн, А середньорічні залишки обігових коштів – 4650 тис. грн. У зв'язку з нестачею власних оборотних коштів підприємству потрібно було взяти короткостроковий кредит у банку на суму 3000 тис. грн. під 30% річних.

Визначте економію за рік на платі за кредит, якщо оборотність скоротиться на 3 дні.

Завдання 4

Підприємство має двох постачальників продукції. Перший постачальник виробляє відвантаження 1 раз на 10 днів, Другий – 1 раз на 7 днів. Середній обсяг поставки для першого постачальника дорівнює 400 т, для другого – 450 т. Час на транспортування від першого постачальника до підприємства – 5 днів, Від другого постачальника до підприємства – 3 дні.

Розрахуйте норму запасу в днях.

Завдання 5

Тривалість виробничого циклу становить 5 днів. Собівартість напівфабрикату, що надходить на переділ, – 1125 грн/Т, собівартість кінцевого продукту – 3900 грн/т.

Розрахуйте:

1) коефіцієнти наростання витрат по днях, якщо в перший день собівартість збільшується на 700 грн/т; у другий – на 625 грн/т, третій – на 600 грн/т; у четвертий – на 450 грн/т; у п'ятий – на 400 грн./т;

2) загальний коефіцієнт наростання витрат;

3) суму оборотних коштів, вкладених у незавершене виробництво.

ПРАКТИКУМ 2

Тема: Кредитування підприємств

При розгляданні теми «Кредитування підприємств» необхідними є розрахунки, які підтвердять (або спростять) доцільність використання кредиту в діяльності підприємства. Розглянемо розрахунки доцільності використання кредиту, лізингу або залучення власних коштів для фінансування діяльності підприємств.

В процесі оцінки умов здійснення банківського кредитування в розрізі видів кредитів використовується спеціальний показник - «грант-елемент», що дозволяє порівнювати вартість залучення фінансового кредиту на умовах окремих комерційних банків із середніми умовами на фінансовому ринку (відповідно на ринку грошей або ринку капіталу залежно від тривалості кредитного періоду). Розрахунок цього показника здійснюється за наступною формулою:

$$GE = 100 - \sum_{t=1}^n \frac{B + OB}{BK(1+i)^n} * 100, \quad (1)$$

де GE – показник грант-елемента, що характеризує розмір відхилень вартості конкретного фінансового кредиту на умовах, запропонованих комерційним банком, від середньоринковою вартості аналогічних кредитних інструментів, у відсотках;

B – сума сплачуваного відсотка в конкретному інтервалі (n) кредитного періоду;

OB – сума основного боргу, що амортизується в конкретному інтервалі (n) кредитного періоду;

BK – загальна сума банківського кредиту, залученого підприємством;

i – середня ставка відсотка за кредит, що склалася на фінансовому ринку за аналогічними кредитними інструментами, виражена десятковим дробом;

n – конкретний інтервал кредитного періоду, за яким здійснюється платіж коштів комерційному банку;

t – загальна тривалість кредитного періоду, виражена числом вхідних в нього інтервалів.

Так як грант-елемент порівнює відхилення вартості залучення конкретного кредиту від середньоринкової (виражене у відсотках до суми кредиту), його значення можуть характеризуватися як позитивною, так і негативною величинами. Ранжуючи значення грант-елементу можна оцінити рівень ефективності умов залучення підприємством фінансового кредиту відповідно до пропозицій окремих комерційних банків.

Розглянемо теорію на практиці.

Відповідно до пропозицій комерційних банків кредит строком на три роки може бути наданий підприємству на наступних умовах:

варіант «А»: рівень річної кредитної ставки – 18%; відсоток за кредит виплачується авансом; погашення основної суми боргу - в кінці кредитного періоду;

варіант «Б» : рівень річної кредитної ставки – 16%; відсоток за кредит виплачується в кінці кожного року; основний борг амортизується рівномірно (по одній п'ятій його суми) в кінці кожного року;

варіант «В» : рівень річної кредитної ставки – 20%; відсоток за кредит виплачується в кінці кожного року; погашення основної суми боргу – в кінці кредитного періоду;

варіант «Г»: рівень річної кредитної ставки устанавлюється диференційовано – на перший рік – 16%, на другий рік – 19%; на третій рік – 22%; на четвертий рік – 25%, на п'ятий рік – 27%, відсоток за кредит виплачується в кінці кожного року; погашення основної суми боргу – в кінці кредитного періоду.

Підприємству необхідно залучити кредит у сумі 100 тис. грн. Аналіз основних фондів підприємства показав, що вони практично не оновлюються. Купівля основних фондів і впровадження у виробництво нової виробничої лінії дозволило б підприємству значно підвищити свою прибутковість. Середньоринкова ставка відсотка за кредит за аналогічними кредитних інструментах становить 20% на рік. Виходячи з наведених даних розрахуємо грант-елемент за кожним з варіантів.

Варіант «А»:

$$\begin{aligned} ГЭ &= 100 - \left(\frac{90}{100 (1 + 0,2)^1} + \frac{100}{100 (1 + 0,2)^5} \right) * 100 = 100 - \left(\frac{90}{120} + \frac{100}{249} \right) * 100 = \\ &= 100 - (0,75 + 0,40) * 100 = -15 \% \end{aligned}$$

Варіант «Б»:

$$\begin{aligned} ГЭ &= 100 - \left(\frac{16 + 20}{100 (1 + 0,2)^1} + \frac{16 + 20}{100 (1 + 0,2)^2} + \frac{16 + 20}{100 (1 + 0,2)^3} + \frac{16 + 20}{100 (1 + 0,2)^4} + \frac{16 + 20}{100 (1 + 0,2)^5} \right) * 100 = \\ &= 100 - \left(\frac{36}{120} + \frac{36}{144} + \frac{36}{173} + \frac{36}{207} + \frac{36}{249} \right) * 100 = 100 - (0,30 + 0,25 + 0,21 + 0,17 + 0,14) * 100 = -8 \% \end{aligned}$$

Варіант «В»:

$$\begin{aligned} ГЭ &= 100 - \left(\frac{20}{100 (1 + 0,2)^1} + \frac{20}{100 (1 + 0,2)^2} + \frac{20}{100 (1 + 0,2)^3} + \frac{20}{100 (1 + 0,2)^4} + \frac{20 + 100}{100 (1 + 0,2)^5} \right) * 100 = \\ &= 100 - \left(\frac{20}{120} + \frac{20}{144} + \frac{20}{173} + \frac{20}{207} + \frac{120}{249} \right) * 100 = 100 - (0,17 + 0,14 + 0,12 + 0,10 + 0,48) * 100 = 0 \end{aligned}$$

Варіант «Г»:

$$\begin{aligned} ГЭ &= 100 - \left(\frac{16}{100 (1 + 0,2)^1} + \frac{19}{100 (1 + 0,2)^2} + \frac{22}{100 (1 + 0,2)^3} + \frac{25}{100 (1 + 0,2)^4} + \frac{27 + 100}{100 (1 + 0,2)^5} \right) * 100 = \\ &= 100 - \left(\frac{16}{120} + \frac{19}{144} + \frac{22}{173} + \frac{25}{207} + \frac{127}{249} \right) * 100 = 100 - (0,13 + 0,13 + 0,13 + 0,12 + 0,51) * 100 = -2 \% \end{aligned}$$

Результати проведених розрахунків дозволяють ранжувати значення грант-елементу за ступенем зниження ефективності умов кредитування для підприємства:

Ранжування значень грант-елементу за ступенем зниження ефективності умов кредитування для підприємства

Рангове місто	Значення грант-елементу	Оцінка умов кредитування
1 місце – варіант «В»	0	Умови кредитування відповідає середньоринковим
2 місце – варіант «Г»	-2%	Умови кредитування гірше середньоринкових
3 місце – варіант «Б»	-8%	Умови кредитування гірше середньоринкових
4 місце – варіант «А»	-15%	Найгірші умови кредитування

Таким чином, можна зробити висновок про те, що підприємству для розширення своєї діяльності і, як слідство, підвищенню доходності та прибутковості доцільно залучити кредит з рівнем річної кредитної ставки 18%, процент за кредит сплачувати авансом, гасити основну суму боргу наприкінці кредитного періоду.

Основу грошового потоку придбання активу у власність за рахунок власних фінансових ресурсів складають витрати на його покупку, тобто ринкова ціна активу. Ці витрати здійснюються при купівлі активу і тому не потребують приведення до теперішньої вартості.

Основу грошового потоку придбання активу у власність за рахунок довгострокового банківського кредиту складають процент за користування кредитом і загальна його сума, що підлягає поверненню при погашенні. Розрахунок загальної суми цього грошового потоку в дійсній вартості здійснюється за наступною формулою:

$$ДПК_n = \sum_{t=1}^n \frac{B(1 - P_n)}{(1 + i)^t} + \frac{СК}{(1 + i)^n}, \quad (2)$$

де $ДПК_n$ – сума грошового потоку за довгостроковим банківським кредитом, приведена до теперішньої вартості;

B – сума відсотка, який сплачується за кредит відповідно до річної ставки;

$СК$ – сума отриманого кредиту, що підлягає погашенню в кінці кредитного періоду;

P_n – ставка податку на прибуток, виражена десятковим дробом;

i – річна ставка відсотка за довгостроковий кредит, виражена десятковим дробом;

n – кількість інтервалів, за якими здійснюється розрахунок процентних платежів, у загальному обумовленому періоді часу.

Оснoву грошoвoгo пoтoкy oрeнди (лiзингу) aктивy склaдaють aвaнcoвий лiзингoвий плaтiж (якщo вiн oбгoвoрeний умoвaми лiзингoвoї угoди) i рeгулярнi лiзингoвi плaтeжi (oрeнднa плaтa) зa викoристaння aктивy. Рoзрaхунок зaгaльнoї суми цьoгo грошoвoгo пoтoкy в дiйснiй вaртoстi здiйснюється зa нaступнoю фoрмулoю:

$$ДПЛ_n = АП_n + \sum_{t=1}^n \frac{ЛП(1 - П_n)}{(1 + i)^t}, \quad (3)$$

де $ДПЛ_n$ – сума грошoвoгo пoтoкy пo лiзингу (oрeндi) aктивy, пpивeдeнa дo тeпeрiшньoї вaртoстi;

$АП_n$ – сума aвaнcoвoгo лiзингoвoгo плaтeжy, пeрeдбaчeнoгo умoвaми лiзингoвoї угoди;

$ЛП$ – рiчнa сума рeгулярнoгo лiзингoвoгo плaтeжy зa викoристaння oрeндoвaнoгo aктивy;

$П_n$ – сaвкa пoдaткy нa пpибyтoк, вpaжeнa дeсяткoвим дpoбoм;

i – сeрeдньopiчнa сaвкa пoзичкoвoгo вiдcoткa нa ринкy кaпiтaлу (сeрeдня сaвкa вiдcoткa зa дoвгocтpoкoвим кpeдитoм), вpaжeнa дeсяткoвим дpoбoм;

n – кiлькiсть iнтepвaлiв, зa якими здiйснюється рoзрaхунок пpoцeнтних плaтeжiв, у зaгaльнoмy oбумoвлeнoмy пepiодi чacу.

У рoзрaхункoвих aлгoритмaх суми грошoвих пoтoкiв вciх видiв, нaвeдeних вищe, вaртiсть aктивy пeрeдбaчaeться дo пoвнoгo списaння в кiнцi тepмiну йoгo викoристaння. Якщo пiсля пeрeдбaчeнoгo тepмiну викoристaння aктивy, взятoгo в oрeнду нa умoвaх фiнaнcoвoгo лiзингу aбo пpидбaнoгo у влacнiсть, вiн мae лiквiдaцiйнy вaртiсть, пpoгнoзoвaнa її сyмa вpaхoвyeтьcя з грошoвoгo пoтoкy. Рoзрaхунок цiєї суми вiднiмaeтьcя лiквiдaцiйнoї вaртoстi здiйснюється зa нaступнoю фoрмулoю:

$$ДПЛ_c = \frac{ЛВ}{(1 + i)^n}, \quad (4)$$

де $ДПЛ_c$ – дoдaткoвий грошoвий пoтiк зa рaхунок рeалiзaцiї aктивy зa лiквiдaцiйнoю вaртiстю (пiсля пeрeдбaчeнoгo тepмiну йoгo викoристaння), пpивeдeний дo тeпeрiшньoї вaртoстi;

$ЛВ$ – пpoгнoзoвaнa лiквiдaцiйнa вaртiсть aктивy (пiсля пeрeдбaчeнoгo тepмiну йoгo викoристaння);

i – сeрeдньopiчнa сaвкa пoзичкoвoгo вiдcoткa нa ринкy кaпiтaлу (сeрeдня сaвкa вiдcoткa зa дoвгocтpoкoвим кpeдитoм), вpaжeнa дeсяткoвим дpoбoм;

n – кiлькiсть iнтepвaлiв, зa якими здiйснюється рoзрaхунок пpoцeнтних плaтeжiв, у зaгaльнoмy oбумoвлeнoмy пepiодi чacу.

Розглянемо можливість отримання устаткування підприємством на умовах фінансового лізингу. Для цього порівняємо ефективність фінансування активу за наступних умов: вартість активу - 100 тис. грн.; термін експлуатації активу - 5 років; авансовий лізинговий платіж передбачений в сумі 5% і складає 5 тис. грн.; регулярний лізинговий платіж за використання активу складає 20 тис. грн. в рік; ліквідаційна вартість активу після передбаченого терміну його використання прогнозується в сумі 10 тис. грн.; ставка податку на прибуток складає 25%; середня ставка відсотка по довгостроковому банківському кредиту складає 15% в рік.

Виходячи з приведених даних, справжня вартість грошового потоку складе:

1) при придбанні активу у власність за рахунок власних фінансових ресурсів:

$$ДПС_n = 100,0 \text{ тис. грн.}$$

2) при придбанні активу у власність за рахунок довгострокового банківського кредиту:

$$\begin{aligned} ДПК_n &= \frac{15(1-0,25)}{(1+0,15)^1} + \frac{15(1-0,25)}{(1+0,15)^2} + \frac{15(1-0,25)}{(1+0,15)^3} + \frac{15(1-0,25)}{(1+0,15)^4} + \frac{15(1-0,25)}{(1+0,15)^5} + \frac{100}{(1+0,15)^5} - \\ &- \frac{10}{(1+0,15)^5} = \frac{11,25}{1,15} + \frac{11,25}{1,32} + \frac{11,25}{1,52} + \frac{11,25}{1,75} + \frac{11,25}{2,01} + \frac{100}{2,01} - \frac{10}{2,01} = \\ &= 9,8 + 8,5 + 7,4 + 6,4 + 5,6 + 49,8 - 5,0 = 82,5 \text{ тис. грн.} \end{aligned}$$

3) при оренді (лізингу) активу:

$$\begin{aligned} ДПЛ_n &= 5,0 + \frac{20(1-0,25)}{(1+0,15)^1} + \frac{20(1-0,25)}{(1+0,15)^2} + \frac{20(1-0,25)}{(1+0,15)^3} + \frac{20(1-0,25)}{(1+0,15)^4} + \frac{20(1-0,25)}{(1+0,15)^5} - \frac{10}{(1+0,15)^5} = \\ &= 3,0 + \frac{15}{1,15} + \frac{15}{1,32} + \frac{15}{1,52} + \frac{15}{1,75} + \frac{15}{2,01} - \frac{10}{2,01} = 5,0 + 13,0 + 11,4 + 9,9 + 8,6 + 7,5 - 5,0 = \\ &= 50,4 \text{ тис. грн.} \end{aligned}$$

Зіставляючи результати розрахунку можна побачити, що найменшою є справжня вартість грошового потоку при лізингу:

$$50,4 < 82,5 < 100,0.$$

Це означає, що найбільш ефективною формою фінансування цього активу є його оренда на умовах фінансового лізингу.

ПРАКТИКУМ 3

Тема: Оцінювання фінансового стану підприємства

За даними форми 1 «Баланс» і форма 2 «Звіт про фінансові результати» скласти порівняльно-аналітичний баланс та розрахувати наступні коефіцієнти:

1. Показники майнового стану, до яких належать:

- коефіцієнт зносу основних засобів;
- коефіцієнт гідності основних засобів;
- частка оборотних виробничих активів у загальній сумі активів;
- коефіцієнт мобільності активів.

2. Показники рентабельності, до яких належать:

- рентабельність капіталу (активів) за чистим прибутком;
- рентабельність власного капіталу;
- рентабельність реалізованої продукції за чистим прибутком;
- період окупності капіталу.

3. Показники ліквідності, до яких належать:

- коефіцієнт ліквідності поточної (покриття);
- коефіцієнт ліквідності швидкої;
- коефіцієнт ліквідності абсолютної.

Результати розрахунків оформити в таблиці, які повинні мати такий вигляд:

Показник	2012	2013	2014	Відхилення

Розрахунок показників, які характеризують фінансовий стан підприємства, здійснюється за наступними формулами.

1. Оцінка майнового стану:

Коефіцієнт зносу основних засобів.

$$K_{\text{зносу ОЗ}} = \frac{\text{знос основних засобів (Ф№1 ряд.032)}}{\text{первісна вартість основних засобів (Ф№1 ряд.031)}} \quad (5)$$

Цей показник характеризує частку вартості основних засобів, списану на витрати в попередніх періодах.

Коефіцієнт гідності основних засобів.

$$K_{\text{гідності ОЗ}} = 1 - K_{\text{зносу ОЗ}} \quad (6)$$

Цей коефіцієнт характеризує частку залишкової вартості основних засобів до первісної їх вартості в певному періоді. Доповнює коефіцієнт зносу основних засобів.

Частка оборотних виробничих активів в загальній сумі активів:

$$\text{Частка ОВФ} = \frac{\text{вартість об. вироб. фондів (Ф\№1 ряд.100,120,250)}}{\text{валюта балансу (Ф \№1, ряд.280 або 640)}} \quad (7)$$

Коефіцієнт мобільності активів:

Коефіцієнт мобільності - розраховується розподілом оборотних активів (АО) на необоротні активи (АН)

$$K_{\text{моб}} = \frac{АО \text{ (Ф\№1 ряд.260)}}{АН \text{ (Ф\№1 ряд.080)}} \quad (8)$$

2 Показники рентабельності

Рентабельність капіталу:

$$R_K = \frac{\text{Чистий прибуток (Ф.\№2 стр.220)}}{\text{Середньорічна вартість кап – лу (Ф \№1, ((ряд.630_{\text{поч}} + \text{ряд.640}_{\text{кін}}) / 2))}} \quad (9)$$

Рентабельність власного капіталу:

$$R_{\text{СК}} = \frac{\text{Чистий прибуток (Ф.\№2 стр.220)}}{\text{Середньорічна вартість вл.кап.(Ф \№1, ((ряд.380_{\text{поч}} + \text{ряд.380}_{\text{кін}}) / 2))}} \quad (10)$$

Рентабельність реалізованої продукції за чистим прибутком:

$$R_{\Pi} = \frac{\text{Чистий прибуток (Ф.\№2 стр.220)}}{\text{Собівартість реалізованої продукції (Ф.\№2 стр.040)}} \quad (11)$$

Період окупності капіталу - відношення величини капіталу підприємства до величини чистого прибутку:

$$ПО_{\kappa} = \frac{\text{Капітал (валюта балансу)}}{\text{Чистий прибуток (Ф.\№2 стр.220)}} = \frac{1}{R_{\kappa}} \quad (12)$$

3 Показники ліквідності

Коефіцієнт покриття (коефіцієнт поточної ліквідності) показує: чи достатньо біля підприємства засобів для погашення поточних зобов'язань за сет реалізації поточних активів.

$$K_{пл} = \frac{\text{Оборотні активи (Ф №1, ряд.260)}}{\text{Поточні зобов'язання (Ф №1, ряд.620)}}; \quad (13)$$

$$1,5 \leq K_{пл} \leq 2,5$$

Істотне перевищення верхньої межі свідчить про нераціональну структуру капіталу або про надмірні запаси оборотних коштів. Зниження нижче 1 означає неплатоспроможність підприємства.

Коефіцієнт термінової ліквідності розкриває співвідношення самої ліквідної частини оборотних активів і поточних зобов'язань.

$$K_{тл} = \frac{\text{Оборотні активи} - \text{Запаси (Ф №1, ряд.260} - \text{ряд.} \sum 100 \div 140)}{\text{Поточні зобов'язання (Ф №1, ряд.620)}}; \quad (14)$$

$$0,5 \leq K_{тл} \leq 1,5$$

Особливістю даного показника є те, що для отримання його достовірного значення необхідно враховувати платоспроможність покупців, терміни погашення боргів і реалізації цінних паперів.

Коефіцієнт абсолютної (наявної) ліквідності усуває ці недоліки і враховує лише реальні грошові можливості підприємства.

$$K_{ал} = \frac{\text{Грошові кошти та їх еквіваленти (Ф №1, ряд.230} + \text{ряд.240)}}{\text{Поточні зобов'язання (Ф №1, ряд.620)}}; \quad (15)$$

$$0,2 \leq K_{ал} \leq 0,35$$

Показниками, що побічно характеризують ліквідність підприємства, є власні оборотні кошти і робочий капітал підприємства.

Баланс підприємства

Актив	Код рядка	2012	2013	2014
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:				
- залишкова вартість	010	2396	3220	3262
- первісна вартість	011	2724	4137	5022
- накопичена амортизація	012	328	917	1760
Незавершене будівництво	020	259	1308	1100
Основні засоби:				
- залишкова вартість	030	86837	98732	167265
- первісна вартість	031	194243	219529	538753
- знос	032	107406	120797	371488
Довгострокові біологічні активи:				
- справедлива (залишкова) вартість	035	0	0	0
- первісна вартість	036	0	0	0
- накопичена амортизація	037	0	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції:				
- які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	040	74736	92328	102170
- інші фінансові інвестиції	045	11984	9670	7400
Довгострокова дебіторська заборгованість	050	8232	7832	12026
Справедлива (залишкова) вартість інвестиційної нерухомості	055	52	49	47
Первісна вартість інвестиційної нерухомості	056	84	84	84
Знос інвестиційної нерухомості	057	32	35	37
Відстрочені податкові активи	060	0	0	213
Гудвіл	065	0	0	0
Інші необоротні активи	070	0	0	0
Гудвіл при консолідації	075	0	0	0
Усього за розділом I	080	184496	213139	293483
II. Оборотні активи				
Виробничі запаси	100	65137	93356	100446
Поточні біологічні активи	110	0	0	0
Незавершене виробництво	120	122	121	63
Готова продукція	130	20104	20987	23078
Товари	140	373	346	295
Векселі одержані	150	0	0	0
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:				
- чиста реалізаційна вартість	160	125467	101538	152816
- первісна вартість	161	125467	101538	152816
- резерв сумнівних боргів	162	0	0	0
Дебіторська заборгованість за рахунками:				
- за бюджетом	170	13886	35605	33442
- за виданими авансами	180	12398	15284	19162
- з нарахованих доходів	190	23	12	9
- із внутрішніх розрахунків	200	0	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	210	5144	5494	714
Поточні фінансові інвестиції	220	0	0	0
Грошові кошти та їх еквіваленти:				
- в національній валюті	230	2466	1008	1960
- у т.ч. в касі	231	22	2	69
- в іноземній валюті	240	15159	5383	5964
Інші оборотні активи	250	53	539	450
Усього за розділом II	260	260332	279673	338399
III. Витрати майбутніх періодів	270	151	155	115
IV. Необоротні активи та групи вибуття	275	2270	2761	2
Баланс	280	447249	495728	631999

Пасив				
I. Власний капітал				
Статутний капітал	300	10630	10630	10630
Пайовий капітал	310	0	0	0
Додатковий вкладений капітал	320	904	904	904
Інший додатковий капітал	330	48763	49389	111193
Резервний капітал	340	2658	2658	2658
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	350	298927	361018	412292
Неоплачений капітал	360	0	0	0
Вилучений капітал	370	0	0	0
Накопичена курсова різниця	375	0	0	0
Усього за розділом I	380	361882	424599	537677
Частка меншості	385	0	0	0
II. Забезпечення наступних виплат та платежів				
Забезпечення виплат персоналу	400	778	1158	1209
Інші забезпечення	410	0	0	0
Сума страхових резервів	415	0	0	0
Сума часток перестраховиків у страхових резервах	416	0	0	0
Цільове фінансування	420	0	0	0
З рядка 420 графа 4 Сума благодійної допомоги (421)	421	0		
Усього за розділом II	430	778	1158	1209
III. Довгострокові зобов'язання				
Довгострокові кредити банків	440	10664	6457	0
Інші довгострокові фінансові зобов'язання	450	0	0	0
Відстрочені податкові зобов'язання	460	1419	340	0
Інші довгострокові зобов'язання	470	0	0	0
Усього за розділом III	480	12083	6797	0
IV. Поточні зобов'язання				
Короткострокові кредити банків	500	14318	14427	15334
Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	510	0	0	0
Векселі видані	520	0	0	0
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	530	47697	42922	66643
Поточні зобов'язання за розрахунками:				
- з одержаних авансів	540	471	550	3520
- з бюджетом	550	4066	321	607
- з позабюджетних платежів	560	0	0	0
- зі страхування	570	1177	818	1263
- з оплати праці	580	2583	1848	2676
- з учасниками	590	34	46	58
- із внутрішніх розрахунків	600	0	0	0
Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами та групами вибуття, утримуваними для продажу	605	0	0	0
Інші поточні зобов'язання	610	2160	2242	3012
Усього за розділом IV	620	72506	63174	93113
V. Доходи майбутніх періодів	630	0	0	0
Баланс	640	447249	495728	631999

Звіт про фінансові результати

Стаття	Код рядка	2012	2013	2014
Доход (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	10	995690	1066302	1003124
Податок на додану вартість	15	123584	122996	117195
Акцизний збір	20	0	0	0
	25	4	5	9
Інші вирахування з доходу	30	1121	1078	776
Чистий доход (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	35	870981	942223	885144
Собівартість реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	40	748126	807564	754366
Валовий прибуток:				
- прибуток	050	122855	134659	130778
- збиток	055	0	0	0
Інші операційні доходи	060	224842	103906	72270
У т.ч. дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції, одержаних у наслідок сільськогосподарської діяльності	061	0	0	0
Адміністративні витрати	070	17805	19821	21263
Витрати на збут	080	53100	48815	43506
Інші операційні витрати	090	228611	102702	69900
У т.ч. витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції, одержаних у наслідок сільськогосподарської діяльності	091	0	0	0
Фінансові результати від операційної діяльності:				
- прибуток	100	48181	67227	68379
- збиток	105	0	0	0
Доход від участі в капіталі	110	14385	17592	10070
Інші фінансові доходи	120	1	604	477
Інші доходи	130	945	406	1203
З рядка 130 графа 3 Дохід, пов'язаний з благодійною допомогою (131)	131		0	0
Фінансові витрати	140	3547	1879	1280
Втрати від участі в капіталі	150	0	0	0
Інші витрати	160	1040	842	9962
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	165	0	0	0
Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування:				
- прибуток	170	58925	83108	68887
- збиток	175	0	0	0
Податок на прибуток від звичайної діяльності	180	12142	17381	13934
Дохід з податку на прибуток від звичайної діяльності	185	0	0	0
Фінансові результати від звичайної діяльності:				
- прибуток	190	46783	65727	54953
- збиток	195	0	0	0
Надзвичайні:				
- доходи	200	0	0	0
- витрати	205	0	0	0
Податки з надзвичайного прибутку	210	0	0	0
Частка меншості	215	0	0	0
Чистий:				
- прибуток	220	46783	65727	54953
- збиток	225	0	0	0
Забезпечення матеріального заохочення	226	0	0	0

ПРАКТИКУМ 4

Тема Фінансове планування на підприємствах

I Фінансове планування

Можна сказати, що фінансове планування означає спосіб поводження з грошима і активами організації, що має метою підтримувати перевищення доходів над витратами.

Для оптимального керування організацією має сенс ввести 2 органу управління та координації: виконавчу і рекомендаційну поради.

Функції щодо здійснення фінансового планування лягають на виконавчу раду, вона відповідає за успіх діяльності всієї організації.

У цьому їй допомагає рекомендаційна рада, чия відповідальність полягає в наданні допомоги виконавчій раді у складанні плану, спрямованого на досягнення платоспроможності організації, і в пропозиції виконавчій раді розумних і таких, що сприяють виживанню ідей щодо отримання доходу, а також по роботі з доходами і активами організації. Рекомендаційна рада, у свою чергу, отримує пропозиції від керівників підрозділів компанії.

Як тільки виконавча рада розглядає та затверджує фінансове планування, воно прямує виконавчому директору для затвердження асигнувань. Остаточне затвердження асигнувань – це функція виконавчого директора, і він може затвердити їх у тому вигляді, в якому вони були запропоновані, зменшити або збільшити їх у відповідності з оргполітикою, присвяченій фінансам, щоб асигнування призвели до підвищення доходу і виробництва. При виконанні цієї дії виконавчий директор може не брати до уваги пропозиції виконавчої ради - його рішення остаточне. Якщо виконавча рада належним чином виконує свої обов'язки з фінансового планування і добивається від організації необхідного доходу і очікуваного рівня виробництва, виконавчий директор просто переконується в цьому сам, перевіряє, чи правильні суми вказаних асигнувань, а потім стверджує асигнування.

Дії з фінансового планування полягають в наступному:

1. Планувати дохід. Фінансове планування підсилює дії з маркетингу, просування, продажу та надання тих продуктів і послуг, які принесуть прибуток. Це перший крок, оскільки, перед тим як дохід може бути витрачено, він повинен бути отриманий.

2. Забезпечувати, щоб в організації незмінно виконувалася програма фінансового планування № 1 (вона буде розглянута пізніше).

3. Розпоряджатися витратою коштів, необхідних для того, щоб виконати заплановане, згідно з «Теорією бобів».

4. Розпоряджатися виплатою заборгованості за рахунками до оплати.

5. Розпоряджатися про будь-які необхідні відстрочки виплат за окремими рахунками.

6. Працювати з фінансами у відповідності з принципом «оплати за встановленою датою».

7. Вводити обмеження на те, які замовлення на придбання можуть бути підписані.

8. Запобігати будь-які витрати, крім тих, що дійсно важливі для реклами товарів для тих відділів і відділень організації, які перебувають у стані Надзвичайного стану.

9. Вивіряти відомість на зарплату співробітників.

10. Встановлювати межі заробітної плати, понаднормових і премій та давати дозвіл на їх виплату.

11. Переглядати ціни на послуги і продукти компанії, щоб забезпечити наявність цих цін та їх правильність, і, в разі необхідності, змінювати їх, отримавши дозвіл на це з боку вищого керівництва.

12. Розпоряджатися всіма видами переказів грошових коштів.

13. Приймати рішення про будь-яких придбання.

14. Дозволяти продаж будь-якого обладнання або майна.

15. Стверджувати запропоновані ціни на будь-яке обладнання або майно.

Всі справи, що стосуються фінансового здоров'я організації, повинні розглядатися і затверджуватися виконавчою радою і схвалюватися виконавчим директором.

У той час як загальне фінансове планування для цілей розвитку і платоспроможності організації повинне проводитися з розрахунком на середній проміжок часу (як при виконанні програми фінансового планування розрахованих на більш тривалий проміжок часу і відповідаючи цілям будь-якого стратегічного планування для організації), безпосередня робота з доходом організації та її активами проводиться щотижня.

Щотижневе ФП проводиться кожен четвер увечері і є життєво важливою частиною засідання виконавчої ради, яке проводиться за підсумками минулого тижня. Виконавча рада направляє завершене фінансове планування виконавчому директору для остаточного затвердження.

Всі три головних зведення, які потрібні для проведення стандартного ФП (щомісячне зведення рахунків до сплати, щомісячне зведення банківських рахунків організації та зведення можливих надходжень в дохід по заборгованостях), потрібні й для тижневого планування. Вони відображають інформацію за весь місяць, але для проведення щотижневого ФП їх, крім того, необхідно щотижня оновлювати, вносячи останні зміни.

Практичне завдання: Поясніть, яким чином дії з фінансового планування з 1 по 15, описані вище, можуть допомогти підприємству зберігати таку ситуацію, при якій витрати нижче, ніж дохід.

II «Теорія Бобів», фінанси як товар

Щоб краще зрозуміти фінанси як ТОВАР, їх потрібно розглядати так, як у випадку, якщо б вони були бобами.

Стільки-то «бобів» інвестується в організацію і стільки-то «бобів» отримують назад зверх того, що було інвестовано.

Кількість «бобів» не збільшується чарівним чином. ВИРОБНИЦТВО організації, ПРАЦЯ її співробітників і те, наскільки правильно були інвестовані «боби», – ось що збільшує їх кількість.

Навіть відсотки за банківським вкладом утворюються насправді завдяки чиемусь виробництву і здібності отримати більше «бобів», ніж їх було вкладено в бізнес.

Коли підприємство використовує свої «боби» для покупки виробництва, праці та запланованого доходу (покупки за ціною, необхідною для підтримки життєздатності організації), воно отримує назад більшу кількість «бобів», і відношення обсягу інвестицій до обсягу виробництва поліпшується.

Перше правило фінансових і будь-яких інших організацій таке: **ДОХІД ПОВИНЕН ПЕРЕВИЩУВАТИ ВИТРАТИ.**

Організації, які інвестують кошти в залежності від того, де потрібні гроші, і які виявляються не здатні досягти виробництва і не платять за нього, в кінцевому підсумку розоряються.

«Нам потрібно...» – ці слова керівники вислуховують позіхаючи, якщо за ними не стоять реальні і здійсненні у найближчому майбутньому плани отримання цінного продукту або доходу.

Компанія інвестує кошти тільки тоді, коли існує виробництво, що доказало свою ефективність, і план отримання доходу.

Залишаючи осторонь інші помилки, необхідно помітити, що часто помилка фінансового керівництва полягає у відсутності з його боку вимоги того, щоб вкладені в конкретну область «боби» приносили ще більше «бобів» або ж забезпечували роботу цієї області на повну виробничу потужність, а також випуск нею цінних продуктів.

Пошук і збільшення кількості джерел доходу – хоча і є життєво необхідними діями – далеко не все, що має робити фінансовий підрозділ у своїй роботі з інвестування «бобів».

У компанії, яка одержує дохід, приміром, тільки після надання послуг, невдалому фінансовому керівникові може здатися, що надання цих послуг і є основним джерелом доходу. Якщо фінансовий підрозділ в результаті прагне підвищити дохід, вкладаючи всі наявні «боби» у збільшення обсягу надання послуг, в той же час якщо нехтувати попередньою рекламою і продажем, то попиту незабаром не буде, надавати стане нічого... **НЕМАЄ «БОБІВ».**

Якщо джерело доходу бачать тільки в майстерності Продажу й ігнорують рекламу і надання, то це також призводить до того, що **НЕМАЄ «БОБІВ».**

Фінансовий керівник, який бачить основне і швидке джерело доходу в майстерності продажу, цілком справедливо інвестує в цю область більше «бобів». Але якщо він недостатньо фінансує рекламу і надання, то одного разу

продавці виявляють, що продають нікому не відомий продукт, оскільки його попереднє просування відсутнє, а те, що продано і за що вже заплачені гроші, не надається або надається погано, або навіть за нього повертають клієнтам їх гроші.

Фінансовий підрозділ, яке бачить джерело доходу тільки в рекламі і нехтує фінансуванням продажу та наданням послуг, отримує той же результат.

Отже, фінансовий підрозділ і керівництво організації повинні розподіляти фонди розумно.

Правило, яке говорить, що дохід повинен перевищувати витрати, застосовується в рівній мірі до всіх частин компанії та до всіх її співробітників.

У компанії є цінні продукти, які вона продає, і за які вона отримує гроші, мобільний дохід.

У кожного відділення та у кожного підрозділу компанії є продукт або продукти, виробництво яких здійснює внесок у єдину справу просування і надання продукту компанії, а також отримання доходу.

Витрати, необхідні на виробництво продукту в певній кількості або обсязі, визначають СОБІВАРТІСТЬ відділення, організації або посади.

Не завжди можна визначити, який саме дохід приносить те чи інше відділення або пост для організації в цілому. Однак можна дізнатися ступінь значущості такого підпродукту для надання кінцевого продукту компанії, а також визначити, які витрати здійснюються на виробництво цього підпродукту. Щоб оцінка собівартості була реальною, потрібно враховувати очікувану продуктивність.

Завод, який працює на половину своєї виробничої потужності, в той час як укомплектований штатом і несе повні витрати, випускає продукцію, яка коштує дорожче, ніж вона повинна коштувати.

З оцінки собівартості виробничого відділення заводу, описаного вище, видно, що з продуктивністю 1/5 від планової, його продукція буде обходитися в 5 разів дорожче, ніж це повинно бути. Таким чином, кошти, вкладені в якусь діяльність тільки виходячи з собівартості, не забезпечать виробництва і повернення більшої кількості «бобів».

Якщо «боби» вкладаються виходячи з доходу і продуктів, слід розглядати СОБІВАРТІСТЬ кожного продукту, важливість кожного продукту (наскільки він необхідний для кінцевих продуктів компанії) та очікувану продуктивність в кожній області або обсяг виробленого цією областю продукту.

Можна поєднати і погодити ці фактори між собою та визначити цінність кожного продукту, підпродукту, а також ту чи іншу ключову статистику з точки зору вкладень в них.

Фінансове планування (ФП), виходячи з такого принципу вкладень, відразу ж визначить, які відділення малопродуктивні, знизить вкладення в них та змусить їх виробляти продукт. Точно так само – високопродуктивні відділення повинні заохочуватися.

Це досягається НЕ за рахунок того, що фінансовий підрозділ діє в якості керівництва організації, а за рахунок того, що фінансовий підрозділ застосовує по відношенню до кожного відділення та частині організації правило «дохід повинен перевищувати витрати» і звертається з грошима як з товаром, що інвестується в одній кількості, а повертається в більшій.

Фінансове планування являє собою метод використання наявних фондів для того, щоб справи продовжували йти в гору, а також щоб отримувати більший дохід.

Однак компанія стикається зі значною втратою, коли вона втрачає дохід або не отримує його. Різниця між тим, що організація повинна заробляти, і тим, що вона в дійсності заробляє, призводить до значних втрат, ніж може бути відшкодовано якої б то не було економією. Організацію, яка намагається заощадити десять центів і в той же час не піклується про розвиток всієї сфери діяльності, зрозуміти важко.

Якщо підприємство точно знає джерела свого доходу, які дії сприяють просуванню, продажам, воно вкладає фінанси як товар, насамперед, саме в ці області і ніколи не заощаджує на них, а вкладає в ці відділення та області тільки для того, щоб підняти їх виробництво.

Також підприємство повинно шукати нові джерела доходу і способи його отримання, одночасно зміцнюючи ті, що вже існують і приносять успіх, та відновляти роботу з тими, які не використовуються в даний момент, але є перспективними.

Використання «боби» для отримання більшого доходу і «покупки» більшого виробництва і відмовлення від фінансування того, що не призведе до виробництва і не дасть віддачі – основна ціль фінансового планування.

І звичайно, що іноді є ймовірність втратити більше доходу, ніж можна заощадити на витратах.

Гроші – це товар. І вони підкоряються певним законам. Ці закони застосовуються до організації в цілому, а також до всіх відділень і співробітників організації. Ці закони повинні бути повністю засвоєні керівниками організації. Розпоряджаючись грошима, як товаром (отримуючи назад з будь-якої області завжди більше грошей, ніж було вкладено), фінансовий керівник збільшує дохід, резерви та розширює організацію.

Практичне завдання: Напишіть, як можна застосувати «теорію бобів» у підприємствах міського господарства, щоб підвищити дохід.

III Програма фінансового планування №1 (ФП №1)

Ретельно спланована робота з фінансами призведе до того, що організація не тільки буде платоспроможною, але і буде розширюватися з оптимальною швидкістю.

Щоб домогтися цього, організація в першу чергу повинна визначити наступне:

1. Скільки потрібно співробітників, для того, щоб вести справи організації і керувати нею?

а) якою повинна бути тижнева зарплата співробітників відповідно до затвердженої системи нарахування зарплати та виплати преміальних?

2. Яка сума потрібна для задоволення основних потреб організації – тільки щоб підтримувати існування організації:

а) яка орендна плата за тиждень (або виплати за кредитом)?

б) які щотижневі витрати на оплату телефону?

в) які щотижневі витрати на електроенергію?

г) які щотижневі витрати на воду?

д) які щотижневі витрати на сплату місцевих податків?

е) які щотижневі витрати на сплату будь-яких інших податків, а також на ведення юридичних справ?

ж) які щотижневі витрати на оплату природного газу або іншого палива, призначеного для обігріву приміщень?

з) яку суму необхідно щотижня виділяти для підтримання порядку будівлі та обладнання організації?

і) які щотижневі відрахування на амортизацію будівлі та обладнання організації?

к) які щотижневі витрати на основні канцтовари, такі, як ручки, папір, папки, копіювальний папір, скріпки, степлери, скріпки та інше?

л) яка сума щоденних відрахувань, призначених для страхування будівлі і активів організації?

3. Яка сума потрібна щотижня для здійснення основних дій з реклами?

4. Які кошти необхідні для створення послуг або товарів організації?

Наведений вище список містить основні напрямки для розрахунку ФП № 1.

Кожній організації слід переглянути наведений вище перелік, визначаючи, які додаткові витрати застосовні для неї, а які ні, а потім виробити свою ФП № 1 у відповідності з метою даної організації.

Після того як підприємство згідно з вищевикладеним ретельно підрахує щотижневі витрати, воно буде точно знати, який щотижневий дохід йому необхідний для того, щоб існувати і здійснювати просування. Якщо підприємство не заробляє таку суму кожен тиждень, то воно відразу зрозуміє, що витрачає більше, ніж заробляє, і що з цього моменту має робитися все, щоб продавати користувачам продукції як можна більше послуг.

Організація може опинитися в такій ситуації, коли вона витратила більше, ніж заробила, – іншими словами, коли у неї більше рахунків до сплати, ніж грошей, щоб оплатити ці рахунки. По відношенню до суспільства, що в більшості випадків діє за принципом «оплати протягом 30 днів або нарікай на себе», організація потрапляє в стан Небезпеки.

Отже, в такій ситуації організація змушена заробляти більше коштів, ніж їй необхідно щотижня на основні витрати. Тому всі гроші понад основних щотижневих витрат повинні бути використані в цілях політики оплати рахунків організації, яка проводиться у відповідності з принципом оплати за встановлену дату та у відповідності з оргполітикою відносно кредиторів, які загрожують.

Коли організація вже не знаходиться у стані Небезпеки по відношенню до суспільства та її дохід більше, ніж сума до сплати рахунків, вона може поступово використовувати цю різницю на те, щоб робити більше просування, нарощувати виробництво, щоб отримувати більший дохід для більшого просування, купувати додаткове устаткування і та ін.

Наступне безумовно є правилом, що стосуються грошей: **ЧИМ МЕНША СУМА ДОХОДУ ОРГАНІЗАЦІЇ АБО ЛЮДИНИ, ТИМ РЕТЕЛЬНІШЕ І РОЗУМНІШЕ ПОВИННО ЗДІЙСНЮВАТИСЯ ФІНАНСОВЕ ПЛАНУВАННЯ.**

Тому виконавча рада кожної організації повинна збиратися щотижня з метою перегляду основних робочих витрат організації, для того, щоб впроваджувати цю програму фінансового планування.

При використанні програми фінансового планування № 1 необхідно розуміти, що вона не встановлює фіксованих щотижневих асигнувань для організації. Асигнування розподіляються залежно від обсягу виробництва організації.

РЕЗЮМЕ:

Виживання організації визначається її платоспроможністю.

Платоспроможність організації визначається тим, чи заробляє організація більше, ніж витрачає.

Дуже важливо, щоб фінансове планування здійснювалось ретельно, оскільки, якщо цього не робити, під загрозою опиниться як зарплата співробітників, так і виживання всієї організації.

Практичне завдання: Напишіть, яким чином програма фінансового планування № 1 може допомогти вашій компанії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Господарський Кодекс України.
2. Податковий Кодекс України.
3. Закони України «Про державний бюджет».
4. Бандурка О.М. та ін. Фінансова діяльність підприємства: підр. – К.: Либідь, 2002.
5. Бочаров В.В., Леонтьев В.Е. Корпоративные финансы: уч пос. – СПб.: Питер, 2002.
6. Гребельный В.И. Финансы предприятий: уч пос. – К.: Европ универ, 2003.
7. Гриньова В.М. Коюда В.О. Фінанси підприємств: навч. посіб. 3-є вид., стер. – К.: Знання-Прес, 2006. – 423 с.
8. Зайцев Н.Л. Экономика промышленного предприятия. – М., ИНФРА-М, 2001.
9. Ковалев А.И., Привалов В.П. Анализ финансового состояния предприятия. – 4-е изд., испр. и доп. – М.: Центр экономики и маркетинга, 2000. – 203 с.: ил.
10. Ковалева А.М. и др. Финансы фирмы: Учебник [для высш. учеб. заведений по специальности и направлению «Менеджмент»] / А.М. Ковалева, М.Г. Лапуста, Л.Г. Скамай; Гос. Ун-т Упр. – М.: ИНФРА-М, 2000. – 412, [1] с. – (Сер. «Высшее образование»).
11. Коробов М.Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств: Навч. Посіб. – К.: КОО Т-ва «Знання», 2000. – 378 с.: іл. – (Сер. «Вища освіта ХХІ століття»).
12. Моляков Д.С. Финансы предприятий отраслей народного хозяйства. – М, 1999.
13. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств: підручник 6-е вид., перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 2006. – 552 с.
14. Практикум по финансам предприятий. 3-е издание, переработанное и дополненное. / Вахрин П.И. – М.: Дашков и К., 2003. – 132 с.
15. Справочник финансиста предприятия. – М., 2000.
16. Тютюкина Е.Б. Финансы организаций (предприятий). Сборник тестов и задач. – М.: Дашков и К., 2003. – 132 с.
17. Филимоненко А.С. Финансы предприятий: Учебное пособие – К.: Эльга Ника Центр, 2006г. – 340 с.
18. Филимоненко А.С. Финансы предприятий: Учебное пособие. – М.: Кондор, 2005. – 400 с.
19. Финансы предприятий. Под ред. Колчиной Н.В. – М., 2000.
20. Финансы предприятий. Под ред. Романовского. – СПб., 2000.

21. Финансы предприятий: Учебник для вузов/ Н.В. Колчина, Г.Б. Поляк, Л.П. Павлова и др.; Под ред. проф. Н.В. Колчиной. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2001. – 447 с.
22. Финансы. Под ред. Дробоздиной. – М., 2000.
23. Финансы. Под ред. Ковалевой. – М., 1999.
24. Финансы. Под ред. Лушина. – М., 2000.
25. Финансы. Под ред. Романовского. – СПб., 2000.
26. Фінанси підприємств. Під ред. А.М. Поддєрьогіна. – К.: КНЕУ, 2002.
27. Фінанси підприємств: навч пос. Під ред. Г.Г.Кірейцева. – К.: ЦУЛ, 2002.

Навчальне видання

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

для самостійної роботи і проведення практичних занять
з навчальної дисципліни

ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВА

*(для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр
напрямів підготовки*

*6.030504 – Економіка підприємства, 6.030509 – Облік і аудит
та слухачів другої вищої освіти
спеціальностей 7.03050401 – Економіка підприємства,
7.03050901 – Облік і аудит)*

Укладач: **БАЗЕЦЬКА** Ганна Ігорівна

Відповідальний за випуск *А. Є. Ачкасов*

За авторською редакцією

Комп'ютерне верстання *І. В. Волосожарова*

План 2015, поз. 472 М

Підп. до друку 26.06.2015
Друк на ризографі
Зам. №

Формат 60x84/16
Ум. друк. арк. 3,3
Тираж 50 пр.

Виконавець і виготовлювач:
Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Революції, 12, Харків, 61002
Електронна адреса: rectorat@kname.edu.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК 4705 від 28.03.2014 р.